

List za koristi delav-
skega ljudstva. Delavci
so opravičeni do
vsega kar producirajo.

This paper is devoted
to the interests of the
working class. Work-
ers are entitled to all
what they produce.

PROLETARIAT

Entered as second-class matter, Dec. 6, 1907, at the post office
at Chicago Ill. under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Office: 4008 W. 31. Str., Chicago, Ill.

"Delavci vseh dežela, združite se!"

PAZITE!

na številko v oklepaju-
ki se nahaja poleg va-
šega naslova, prileplje-
nega spodaj ali
na ovitku. Ako (378)
je številka
tedaj vam s prihodnjo
številko našega lista po-
steče naročnina. Prosi-
mo, ponovite je takoj.

Stev. (No.) 377.

Chicago, Ill., 1. decembra (December) 1914.

Leto (Vol.) IX.

Socializem veliko zahteva.

Vsak dan priporočamo delavcem, da naj po-
stanejo socialisti. Ko to delamo, se ne vdajamo no-
beni zmoti. Vemo, da jim veliko priporočamo,
vemo pa tudi; da zahtevamo veliko od njih.

Priporočamo jim veliko, kajti socializem je
velik. Nobenega gibanja nam ne morejo označiti
sovražniki, ki bi imelo večji cilj. In ravno blažni
bes, s katerim se zaganjajo vanj nasprotniki od
vseh strani, je najboljši dokaz, da spoznavajo sa-
mi njegovo velikost. Kjer streljajo največji ka-
nomi, tam niso komarji cilj.

Ali — veliko tudi zahtevamo od delavcev,
kadar jim priporočamo, da naj postanejo socia-
listi. Drugače ne gre, zakaj človeštvo ne padajo
veliki cilji v naročje kakor zrele češnje. In socia-
lizem je cilj človeštva, vsega človeštva, četudi
vodi boj zanj delavski razred.

Od delavca zahtevamo predvsem mišljenja.
To bi se marsikomu zdelo malo. V resnici pa
je to mnogo, zelo mnogo. V resnici pomeni to že
samo na sebi revolucijo. Delavec, ki je resno začel
misliti, je že puntar.

Spomniti se moramo, če hočemo to prav ra-
zumeti, da so dolga stoletja močnejše sile delovale
namenoma in sistematično naravnost v nasprotni
smeri. Vse vladajoče sile so hotele imeti podložno
ljudstvo, vdano, ponižno, poslušno. Vsi so sma-
trali narode za črede, ki bi bile izgubljene brez
pastirja.

Država je bila skupina ovc, katero je mogel
le kralj ali sploh vladar pametno voditi. Zatega-
delj tudi ni mogla masa imati nobenih ciljev. Vla-
darjeva moč je bila cilj in namen. Iz tega se je
povsem dosledno moral razviti nazor, da so narodi
ustvarjeni za kralje in cesarje. Zgodovina vladar-
jev je bila zgodovina človeštva.

Tako so nas še v naših časih učili v šoli. Pra-
vili so nam, kdo je bil Epaminondas in Cirus, Filip
in Aleksander, Caesar in Dioklecian, Konstantin
in Teodoziji, Karol "Veliki" in Filip španski, Rudol-
f habsburški in stari Fric, Napoleon in "do-
bri" Franc; poleg njih velja le še nekočko gene-
ralov in ministrov. Narod, se imenujejo le kot pri-
veski vladarjev.

Tako ljudstvo ni potrebovalo volje. Ta je bila
poosebljena v veličanstvih. Kar je hotel kralj, to
je molče "hotel" tudi narod.

Čemu bi bilo takemu ljudstvu treba misliti?
Ne le da mu ni bilo treba, ampak niti smelo
ni. Kajti če bi bili ljudje začeli misliti, bi se bilo
lahko zgodilo, da bi bile njih misli neenake, raz-
lične, in s tem bi bila prišla enotnost in sloga na-
roda v nevarnost — tista enotnost in sloga, katero

je hotel kralj in ki je bila najvarnejša tedaj, če je
bila vsa koncentrirana v eni sami osebi.

Absolutizem, na katerem so sionele države
mnogo tisoč let, se je mogel opravičevati le s tako
filozofijo, ki je smatrala človeka sploh za nizko,
slabo bitje, nesposobno za življenje brez vrvi in
biča. Milost božja, na katero so se sklicevali vla-
darji, je imela po tej filozofiji velik pomen. Kralji
in cesarji so bili tiste izjeme med ljudmi, tisti nad-
ljudje, ki jih je Bog sam izbral ter jim dal moč,
sposobnosti in razum za pastirje.

Vladarjeva volja je bila torej prava volja bož-
ja. Kajti v nebesih je imela svoj vir in od tam je
prihajala naravnost v vladarja. Kraljeva usta so
bila božji gramofon. Na tak način je mogla biti
vladarjeva beseda le modra in dobra, ter je mora-
la popolnoma zadostovati ne le njemu, ampak tudi
njegovim čredi.

Zato je bilo tudi logično, da ni bilo državlja-
nov; narod so bili podložniki vladarjevi. Kralj je
po božji milosti vedel, česa jim je treba in kaj je
zanje dobro; kralj je torej dajal zakone, in kadar
je ukazoval, je bil Bog njegov šepetalec. Vpričo
te zveze z nebesi so morali kraljevi zakoni obsega-
ti vse, kar je bilo potrebno. Vsaka misel in volja
izven zakonov bi bila oded, bi bila nepotrebna, bi
bila celo pregrešna, škodljiva.

Misel podložnikov bi bila že nevarna monar-
hiji sami ob sebi, monarhiji kot ideji. Čemu naj
bi bil kralj, ako bi podložniki sami lahko mislili?
Njegova eksistenca je upravičena s tem, da misli
za ves "svoj" narod, za vso "svojo" državo.

Vsa vzgoja v absolutistični državi je imela
namen napraviti dobre podložnike. Povsem dol-
si dno je torej vzgoja izključevala samostojno
mišljenje. Zvestoba do kralja je bila svrha, ki ji
je kazala pot.

Vzpored z državo je korakala cerkev.
Tudi njen cilj je vlada. Tudi ona izvaja svoje
pravice od Boga.

Podlaga njene moči je vera. Kar cerkev uči,
moraš sprejeti za resnico, ako hočeš biti njen član.
Vera je vez, ki spaja vso skupino; če se pretrga
vez, se razpade skupina. Torej je vera potrebna
kakor vreča za moko.

Posode so važne naprave in imajo nekaj čudo-
vitega. Voda, prosta, bo sledila prirodni zakonu
teže; razlila se bo po mizi in z mize bo tekla
na tla, pa se bo tam zopet raztekla. Če jo vjamemo
v ozko posodo, napravimo iz te vode lahko stolp;
kaplja tlačil v njej kapljo, ali obenem drži kaplja
kapljo. Ampak posoda mora biti cela; mala luk-

njica v njej zadostuje, da se izteče polagoma vsa
voda, ki je stala nad njo.

Vera mora biti popolna, brezpogojna — slepa.
Vera, ki zahteva dokaze, je nezanesljiva po-
soda. Dvom je kakor luknjica v steklenici.

Da se zavaruje zoper tako nevarnost, je vera
sama o sebi razglasila, da je od Boga. Njen nauk
je božje razodetje. Tako je dvom o njenih trditvah
postal greh zoper Boga. In Boga samega je vera
naslikala tako, kakor ga je potrebovala.

Predvsem skrivnostnega in nerazumljivega,
kakor je sama nerazumljiva. Dala mu je človeško
podobo, pa vendar ga je napravila breztelesnega.
V nebesih sedi, in vendar je povsod, končen in
neskončen obenem. Brezmejno je dober — oživ-
ljeno načelo dobrote; kljub temu je skrajno okru-
ten. Vsegaveden je in absolutno moder; pa vendar
dela reči, ki jih mora obžalovati; ustvarja, ko
spozna, kaj je ustvaril, se pa skesa in uničuje svo-
je delo. On je princip pravičnosti; pa je vendar
krivičen brez meje in primere. Ustvaril je človeka
takega, kakršen je, slabotnega, grešnega; potem
se pa znaša nad njim slabim in grešnim in nad
njim se maščuje, ker ga je sam takega ustvaril!

Kam pride taka vera, če se premišluje o njej!
Če ni slepa, brezpogojna, še se je dotakne dvom,
je kakor posoda, ki dobi luknjo. Kjer je misel, je
pa tudi dvom.

Torej je misel prepovedana in mora biti pre-
povedana. Kar je verniku nerazumljivo, mora
sprejeti za sveto skrivnost, kar se mu zazdi ab-
surdno, mora smatrati za pota božje previdnosti.

Tako je bilo stoletja in stoletja. Človek ni
smel verjeti svojim očem, ne svojim ušesom, ne
dokazom, če je bil sklep v nasprotju s tem, kar je
vera sama učila. Misel, ki je iskala resnico, je bila
puntarska, krivoverska, razkolniška; kazni ji je
žugala na drugem svetu od Boga, ki jo je sicer
sam zakrivil, ker ni in ne more biti ničesar brez
njegove volje, ali da je bila stvar bolj gotova, so
bile tudi na tem svetu že ječe, grmade in drugo-
vrstna morišča.

Država in cerkev sta si večasi prihajali navs-
križ, ker sta obe hoteli ne le vladati, ampak tudi
nadvladati. Cesarji so odstavljali in nastavljali
papeže, papeži so preklinjali in izobčevali cesarje
s podaniki vred; ubogi narodi so prihajali v naj-
večje nepravice, zakaj obe oblasti je bilo treba ubo-
gati, misliti pa ni bilo dovoljeno, da bi mogel tr-
ninčni razum sam spoznati, kdo da ima prav.
Kajti če bi se to pripustilo, bi navsezadnje še lahko
spoznal, da nima prav ne eden ne drugi.

Zato sta se rajši "posvetna" in "večna" sila
spoznameli, če je bilo le kako mogoče; z združe-
nim močmi, podpirajoči druga drugo, sta dosegli
toliko, da je bilo večinoma za obe dovolj.

Tudi nevarnosti mišljenja sta se na ta način
najbolje ubranili. Država je s posvetnim mečem
ščitila cerkevno vero, cerkev je z nebesi in pekлом
varovala podložniško vero. Misli ni bilo treba ne
verniku ne podložniku. Cerkvi in državi se je ob
tem dobro godilo; le ljudstvu ne.

In izza dolgih stoletij prepovedane misli in
preklinjanega razuma prihaja socializem, apelira
na razum, in ga poziva, naj misli.

Velika zahteva je to. Kajti misel je delo, pa še
najtežje delo. Možgani milijonov so se ga odvadili,
ker jim je bilo prepovedano.

Za fizično delo je vaja nujno potrebna. Seki-
ra v izurjeni roki opravi stokrat toliko kolikor v
neizurjeni. Urarjevi prsti so enako ustvarjeni ka-
kor pometarjevi; ali ta bi zdrobil vsa tista fina pe-
resca, s katerimi manipulira urar kakor žongler s
svojimi krogli in noži.

Tudi duševno delo zahteva vaje. A tisoč in ti-
soč let je ni bilo. Je ni smelo biti.

Zdaj prihaja socializem, pa kliče: Mislite!
Veliko zahteva socializem. To zahteva, česar
še nobena struja, nobeno gibanje ni zahtevalo.

Prej so ukazovali: Veruj! Vse so prinašali
človeku gotovo: Znanje o postanku sveta, znanje
o človekovem življenju in namenu, uredbe, zaka-
ne. Le vdati se je bilo treba in korakati po izkrčeni
poti, kakor je bilo predpisano. Vsaka noga je bila
privezana za trak, ki jo je vlekel, kamor je bilo
treba.

Zdaj mu pravi socializem: Verjemi to, o če-
mer se prepričaš! Iskrči si pot, kjer je ni! Misli
in uči se, da spoznaš življenje in sebe! Z razumom
si ustvari moč, da si boš mogel urediti svet!

Velikanska zahteva je to.
Ali nič ne pomaga; potrebna, neizogibna je
Socializem pomeni osvoboditev ljudstva; ta
pa ne more priti od nikogar kakor od ljudstva
samega, in le misleče, vedoče, razumevajoče ljud-
stvo je sposobno za to veliko delo.

Zato je treba trkati na glave, da nastane re-
volucija u možganih. Za vse drugo se ni treba
bati; vse rade, če se le zdrumajo misli množic.

Delavsko ljudstvo, ki bo mislilo, bo tudi spoz-
navalo; tedaj bo našlo pota in sredstva za svojo
osvoboditev.

Ne upirajte se zlemu!

Kje je doslednost?

Naše blagoslovljene nasproti-
ke je večasi težje razumeti, kakor
najzanimajše matematične pro-
bleme.

Zopet se javljajo s svojim ne-
krščanskim, temveč fatalističnim
naukom: "Ne upiraj se zlemu!
Kdor ti je dal klobot na desno
lice, nastavi mu še levo."

Četudi se s to teorijo nikakor
ne strinjamo, ampak jo smatramo
celo za neumno, ako se vzame za
pravilo, bi jo vendar razumeli, če
bi jo njeni učitelji dosledno izva-
jali.

Krščanski duh ne veje v tem
nauku, zakaj krščanstvo veruje v
Boga, ki je ustvaril človeka ak-
tivnega, ne pa pasivnega. "V po-
tu svojega obraza si boš služil
svoj kruh" — tako izraža sveto
pismo božjo voljo, in s tem je izre-
čena zahteva največje aktivnosti.
Služi si svoj kruh — ali ni že
to upor proti zlemu? Lakota je
zlo. Če je greh, da se upiraš zle-

mu, je edino prav, da brez dela
počakaš na smrt. Ampak tega no-
če Bog. Življenje ti je dal; da si
ga ohraniš. Zato moraš delati —
seveda če nisi milijonar, ker te-
daj delajo drugi zate, kljub svete-
mu pismu in božjemu ukazu.

Razum lakote je Bog ustvaril še
druga zla, ki prete človeku. Če bo
reverend X. Y. naletel na gada in
bo imel izbirati, da ga ubije ali pa
da ga piči gladka žival, jo bo
gotovo ubil, če bo le mogel.

Ali je to v redu?
Menda bo duhovni gospod de-
jal, da je; saj ubije še komarja,
kaj ne bi kače!

Toda po njegovem nauku ni to
prav. Kajti prvič je gada Bog
ustvaril kakor reverenda, in dru-
gič je gad zlo; zlemu se pa ne
smemo upirati.

Zakaj oblači gospod župnik po
zimi debelo suknjo ali pa celo ko-
žuh? Ni li njegov Bog poslal mra-
za? Pa vendar hoče zakurjeno
sobo.

Hudičevo delo.

Ne vem, kaj je s hudičem. Vid-
el ga nisem še nikdar, razun v
sanjah in pa naslikanega. Skoraj
vsak slikar mu daje drugačno po-
dobo, torej ga menda tudi ni no-
beden videl.

Cerkveni učenjaki trdijo, da je
hudič. Sicer dajejo človeku tudi s
to rečjo uganke, govoreči enkrat
o hudiču v ednini, drugič pa na-
vajajoči celo vrsto peklenščkov.
Tudi to je nekam težko razumljivo,
da ima ta banda poleg svoje-
ga ogromnega dela ob peklenških
kotlih še toliko časa za večno za-
peljevanje ljudi.

Ali, pravijo, da ga ima.
Greh prihaja od hudiča. Že Ari-
man je bil zastopnik vsega slabe-
ga. Židovski hudič, katerega so
kristjani prevzeli in nekoliko iz-
popolnili, ni nič boljši od njega,
dasi je večasi prinašal cekine.

Greh je zlo. Temu menda ne
oporekajo sveti možje. Greh je
hudičeva iznajdba.

Zlemu se ne smemo upirati, to-
rej se ne smemo upirati hudiču,
in ker prihaja greh od hudiča, se
tudi grehu ne smemo upirati.

Kam pridemo torej s tem nau-
kom? Greh vodi človeka v pekel
in večno pogubljenje in Bog —
pravijo — je dal človeku razum,
da more ločiti dobro od slabega.
Ampak ne le za to, da more spoz-
navati, temveč tudi da se more
ravnavati po svojem spoznanju.

Če je tako, pa ne more imeti
bleda teorija o pasivnosti napram
zlemu nobenega pomena.

Greha se je treba varovati, iz-
kušnjavi se je treba upirati. Do-
bri ljudje pravijo, da je to treba
ker mora biti človek dober, krš-
čanstvo pa pravi, da je treba ta-
ko, ker pride grešnik v pekel.

Če je tukaj človeku ukazano, da
se upira zlemu, kako mu more
biti prepovedano?

Nauk se ne more sukati semin-
tja, kakor bi kdo mislil, da mu je
ugodnejše.

Zakaj se upirajo?

Tudi socializem je zlo.

Seveda ne pravimo tega mi, ki
smo prepričani, da je socializem
najboljša uredba, ki jo more do-
seči človeška družba.

Ali gospodje, ki nas uničujejo,
trdijo to venomer, četudi še niso
doprinesli dokaza.

Toda če tako uče, morajo biti
prepričani; saj menda ne pobijajo
socializma iz sebičnih namenov,
kaj?

Socializem je v njihovih očeh
zlo. Uče pa: Ne upirajte se zlemu.

Zakaj torej ne puste socializma
pri miru, temveč se vanj zaganja-
jo kakor besni? Zlo je. Ostanite
zvesti svojemu nauku, dajte
zgod. Ne upirajte se mu. Potem
še boste imeli pravico, da za-
htevate posnemanje od drugih.

Kajti — exempla trahunt; zgle-
di privlačijo. Če pa vidi ves svet,
da se bojujejo proti socializmu

kakor razjarjeni gadje, dasi sma-
tra armada delavstva socializem
za dobro in pošteno reč, tedaj ne
gre zahtevati od delavcev, da naj
se dajo pobiti in postreljati le za-
to, ker zahtevajo košček boljšega
kruha ali pa zato, da ostanejo ka-
pitalisti zvesti podpisanim po-
godbam.

Tudi socialisti so dobili razum
za to, da ga rabijo. In po svetem
pismu ne sme človek postavljati
svojih talentov pod mernik, tem-
več se jih mora posluževati.

Socialisti spoznavajo, da je so-
cialna preuredba, ki prevede pro-
izvajalna sredstva v družabno
last, edina mogoča rešitev delov-
nega ljudstva, torej ogromne ve-
čine človeštva. Ker to vedo, je
njih dolžnost, da se bojujejo za
svoj cilj, ker bi sicer postali so-
krivci vseh onih grozot, ki se go-
de in ki so nujno spojene s kapi-
talističnim redom.

NARODNOST IN MEDNARODNOST.

Narodnost in mednarodnost se ne izključu-
jeta, temveč izpopolnjujeta. Le površne glave mi-
slijo, da je obema nasprotje.

Mednarodnost predpostavlja narodnost; na
njej je vzgrajena. Mednarodnost ni nič drugega,
kakor vzajemnost interesov med narodi.

Vzajemni interesi morejo biti le med enako-
pravnimi. Torej pomeni mednarodnost enako-
pravnost.

Socializem je mednarodni in se bojuje za
mednarodnost; zatorej je naravno in dosledno,
da se bojuje za enakopravnost.

Narodno misleč človek je lahko socialist.

Sovinizem povzdiguje svoj narod nad druge.
Svojemu narodu pripisuje na pretiran način vrli-

ne, drugim narodom pa tudi na pretiran način
napake.

Sovinizem se ne zadovoljuje z enakimi pra-
vicami, ampak hoče predpravice. Kjer ni enakih
pravice, ne morejo biti interesi vzajemni.

Sovinizem izključuje mednarodnost.
Brez mednarodnosti je socializem nemogoč.
Sovinist ne more biti socialist.

Ako ljubiš svoj narod, se mu ne laskaj. Ogle-
dalo mu pokaži, da se vidi v njem z vsemi svojimi
napakami.

Ako ga resnično ljubiš, moraš želeči, da od-
loži svoje napake. In če moreš, moraš pomagati,
da se to zgodi. Nanak se pa ne more iznebiti kdor
jih ne pozna.

Sedanji narodi niso enote. Razredna naspro-
tja jih razdružujejo. Socializem se bori, da od
pravi razredna nasprotja. Torej bo šele socializem
napravil narode iz tega, kar se danes le tako ime-
nuje.

Kdor se bojuje proti zlorabljanju narodno-
sti, se s tem ne bojuje proti narodnosti.

V mednarodnosti postane vsak narod lahko
večji, ker sprejema vse, kar je dobrega pri vseh
drugih narodih. Kitajski zid zmanjšuje vsak na-
rod, ker ga loči od dobrega onkraj zidu.

Ako ne sovražim človeka zaradi njegovih las
ali zaradi njegovega nosu, zakaj naj ga sovražim
zaradi jezika?

Včasih je bil človek proklet, ako je verjel, da
se suče zemlja, medtem ko so drugi verjeli, da
se suče solnce okrog nje. Danes majemo z glava-
mi, če slišimo to.

Nekoč bodo ljudje majali z glavami, če bo-
do slišali, da so se sovražili in klali zaradi na-
rodnosti.

Socializem nima naloge uresničevati moralo
meščanske družbe in iz njenih pojmov sestavljati
"zvišano" moralo. Socializem hoče novo družbo,
na novih temeljih. Na novih temeljih se ne bodo
izpremenile samo materialne razmere, ampak tu-
di moralne, ki so le posledica prvih. Razvile se ne
bodo po zakonih moralistov, ampak po zakonih
logike. Kjer ji bodo ozkosrčni paragrafi moralis-
tov na poti, jih bo brez pomisleka vrgla v kot.

Pred 27 leti.

III.

V človeku živi mogoče hrepenenje. Lahko se ga zaveda nekateri bolj, nekateri manj; brez njega ni nihče. In čim razvitejša je individualnost, tem silnejše je hrepenenje, tem jasnejša njegova zavest.

Kdor ga sploh ne pozna in se topo vda življenju takemu, kakršno je, stoji še na zelo nizki stopnji razvoja, ali pa je z višje stopnje potlačen v temno nizavo.

V prvih začetkih gre hrepenenje za boljšim življenjem. Ko je naroda s svojimi zakoni povzdignila človeka iz živalstva, mu ni postlala mehke postelje, ampak pognala ga je v okruten boj. Zemlja je bila pač polna bogastev, ali človeku se niso zakladnice narave odpirale na stežaj; siromaštvo je bilo njegov prvi delež. In njegova prva skrb je bila, da si olajša to breme.

Delo je bilo edino sredstvo, katerega se je mogel posluževati na poti do svojega skromnega cilja. Blagoslovljeno delo, ki mu je ohranilo življenje, dalo prvo orodje, surovo in primitivno, iz narave pobrano, ki mu je pribavilo prvo hrano, ki mu je pomagalo do prve zaščite proti vremenu, do prve strehe nad glavo.

Proketo delo, ki se mu je prilopilo za pete, da ga nikdar ne izpusti! Novo breme, katerega se nikdar ne more otresti! Zakon, ki kriči njegovo svobodo!

Vsaka izpolnitev hrepenenja je zbudila novo hrepenenje. Z njim, z njegovim delom, z njegovimi uspehi je raslo. Nezadovoljnost je bila njegova rodovitna mati. V neizmernost je kipel in si postavljalo vedno nove cilje: Od vsakdanjega kruha pa do svobode, od kamnitne sekire pa do božanstva.

Hrepenenje ne vprašuje, kaj je mogoče, kaj ne. Ono ne prihaja iz glave, temveč iz srca. Nobene meje ga ne zastrašijo. Za vsomi doseženimi cilji ima še več nedoseženih, za vsomi znanimi še več neznanih. Nekoč je bilo vprašanje: Kaj je tam za hribom? Pozneje: Kaj je za morjem? In še pozneje: Kaj je sredi neprekočenih puščav, kaj v neprehojenih pragozdih, kaj na severnem, kaj na južnem tečaju? Kaj je na luni, na Martu, na Jupitru, na Siriju? Kaj je onstran Rimske ceste, kaj onstran horizonta naših daljnogledov?

Hrepenenje sega v večnost in brezmejnost. Ali človeška fizična sila in razum mu ne moreta slediti enako naglo in enako lahko.

Blagodejno je hrepenenje, ker dviga človekovo voljo in žene bitje na nedogledni poti življenja od postaje do postaje kakor neutrudljiv pionir večnega napredka. Gorje onim, ki ga ubijajo! Gorje mračnim pridigarjem, ki uče zadovoljnost z "ustvarjenimi" razmerami in vdanost v "voljo božjo" ali pa v "usodo"! Oni so pravi apostelni nazadnjaštva in sovražniki življenja.

Ali hrepenenje je kakor topli dež na preorano in posejano njivo. Mogoče pospešuje plodnost, samo pa ni plodovito.

Človek kopni po svobodi. Če ne bi bilo v njem tega gonila, bi se potopil v vsaki sužnosti in se spokojil z življenjem konja, ki je — po človekovi volji — le za to na svetu, da mu prevaža bremena in vlačil plug in brano. Pravzaprav se še v konju ob pogledu na široko zeleno ravan zbudi teman spomin na svobodno življenje njegovih davnih davnih praočakov...

Ali od zaželjene svobode do resničnosti oziroma narobe je velikanska razdelja. Rastlina je priklenjena na tla, v katera je bilo vsejano njeno seme. Človeka ne drže korenine v grudi, ali krog, v katerem se more gibati, je vendar omejen. Razširja se, polagoma, skoraj nevidno; razbiti ga pa ni mogoče.

V nekaterih središča pa je hrepenenje močnejše od vsega drugega. Stara plemena, ki so bila v svojem primitivnejšem življenju, v svojih tesnih stikah s narodo zelo obdarjena s fantazijo, so si z njeno pomočjo izmišljala čarobne čudeže, ki izpolnijo hrepenenje. Iz nebes pride odrešenik in ustanovi tisočletno kraljevstvo na zemlji. Bog sam v usmiljenju s trpečim človeštvom, s svojimi otroci, poseže z mogočnim roko v življenje izmučenega rodu in napravi mahoma vsemu trpljenju kraj. Ali pa pokaže absolutno pravo, absolutno zanesljivo pot v rešitev: V nebeški raj ali pa v nirvano.

Današnji rod je globokeje pogledal v delavnico neskončne Prirode in spoznal njene zakone, pa ne pričakuje več rešitve od prihoda Mesije ne od vtlešenja Budhe.

Hrepenenje pa je ostalo. Še močnejše je in nekoliko več jasnosti je v njem.

Vsi hrepenimo po svobodi. Tudi če dobro vemo, da smo otroci te Zemlje, drobtine v neskončnosti vseuniverzije, nanjo priklenjeni s silo njene privlačnosti kakor trava v svojo grudo; tudi če čutimo z vso bolejšjo spoznanja svojo omejenost;

če se popolnoma zavedamo svojega atomskega značaja; vendar je do smrti neugašen ogenj pod kotlom našega hrepenenja. Razmaknili bi zidove, polomili bi verige. Dvignili bi se k soncu in od svojega solca k neznanim, nevidnim solncem, od koder bi bilo mogoče pregledati neskončnost.

Razum nas vrača na zemljo in zahteva, da ločimo mogoče od nemogočega.

Dobro. Absolutne svobode ni za nas iz prsti ustvarjene smrtnike, majhne dele svojega planeta, ki nimamo v sebi ne enega nezemeljskega atoma. Ali kletka v kateri frfotamo, bi bila lahko večja; nevidna vrh, s katero smo privezani, bi bila lahko daljša. To ne bi bila absolutna svoboda, realizirana iz pesniških sanj, ali bila bi večja svoboda, to kar s svojim relativnim jezikom označujemo za svobodo.

Uresničenje pravice.

Ali je pravica do življenja uresničena? Toliko kolikor celika kopa lepih in praznih besed.

Če se jemljejo posamezni deli namesto celote, se lahko dokaže vse, kar se hoče. S svetim pismom lahko dokažemo pregrešnost vojne; s svetim pismom lahko dokažemo opravičenost vojne.

Človekova pravica do življenja je zajamčena. Cerkev prepoveduje umor in država ga prepoveduje. Cerkev ima v ta namen armado duhovnikov od kaplana do papeža. Država ima varnostni aparat od policista do predsednika najvišjega sodišča.

Noben človek nima pravice, da bi me umeril. Ampak družabni red jo ima.

Zivljenje je treba vzdrževati. To zahteva zakon, ki je močnejši od vseh človeških postav: Prirodni zakon. Vzdrževati ga je treba s hrano kakor ogenj s kurivom. Največji gozdni požar mora ugasniti sam od sebe, kadar zmanjka lesa in drugih gorljivih snovi. Če telo ne dobi hrane, odprhuje življenje kakor lastavica v jeseni.

Kapitalistični družabni red pravi: Hrana dobiš za denar. Če nimaš denarja, ne bo kruha in krompirja.

Odkod dobiš denarja?

Najboljše je, če ga podeduješ prav velik kup. Če ni šlo tako, izkoriščaj tuje delo.

Če tega ne moreš, delaj sam.

Velika masa ne more izkoriščevati mase. Pojm izkoriščanja je v tem, da je izkoriščevalec malo, izkoriščanih pa veliko.

To, kar bi bilo mogoče, nam branijo. Prve začetke, prve pogoje tiste mogoče svobode nam odkreka. Ljudje — ne bogovi. Torej si jih moramo vzeti — od ljudi.

In kjer je ogenj premočan tako da ga ne more razum dovolj strogo regulirati, vzkipi hrepenenje in zahteva hitro izponitev, zahteva — nov čudež.

Ne Mesije, ne Budhe, ne Mohameda. Ampak vendar čudež. Priroda nam zataji svoj lastni zakon, suspendira naj razvoj, pa naj napravi skok!

To je usodna zmeta "praktičnega anarhizma." "propagande dejanja," "direktne akcije." Zakon je enoten. V solčnih protuberancih, v kemičnem laboratoriju, v sferah oblakov, v evetičnem semenu, v človeškem embriju — povsod je enak. Tudi v človeški družbi.

Zakon je evolucija.

Torej — delaj. Zasluži si svoje potrebščine. Tako jim ne boš mogel zadostiti, kakor kapitalisti, ampak vsaj gošč življenje si boš ohranil.

Ampak o delu odločuje tisti, ki ima stroje, tovarne, železnice, rudnike, parobode i. t. d. Če ti ne da dela, ga nimaš. Če nimaš dela, nimaš denarja; če nimaš denarja, nimaš hrane. Če nimaš hrane, ti vsa pravica do življenja in vsi njeni cerkveni in državni čuvaji ne pomagajo.

Idealna, prirodna, sveta pravica do življenja umrje, če ti zapro tovarnarji vrata. In s pravico lahko umrješ sam.

Zajamčiti more pravico do življenja le družabni red.

Kapitalistični red ne stori tega. Ne more stori.

Torej je treba drugega družabnega reda, takega, da bo človek neodvisen od socialnega "slučaja."

Ker človeštvo ne dobi brez dela, kar potrebuje, se mora delo smatrati za dolžnost. Ne pogača ne kruh ne raste sam od sebe. Hiše ne stojijo od predadamojih časov po mestih. Obleka ne visi na drevju.

Delo je pogoj človeškega življenja. Ali če je pogoj, mora biti tudi njegovo jamstvo.

Tak družaben red potrebujemo, da bo človek, če opravlja potrebno delo, užival vse, kar je potrebno za življenje. Dolžnost dela za pravico do življenja.

Komur ni v kapitalističnem redu zagotovljeno življenje, popolno življenje, se mora bojevati za socialistični družabni red.

Mračne slike iz vojne.

(Po raznih virih prevzel J. M.)

I.

Znaki iz medenine.

Karl H. von Wiegand, poročevalec za "United Press" je pisal 6. sept. iz Liege, Belgija, sledeče:

Tukaj je val nemške prodirajoče sile prvič zadel ob skalo in jeklo belgijskih utrd. In tukaj sem videl nekaj, kar me je genilo bolj kakor vsi drugi žalostni prizori na polju klanja, kolikor sem jih videl doslej. Bila je precejšnja košara do vrha polna znakov iz medenine, ki je bila skrbno zastražena v glavnem vojaškem stanu.

"Ti znaki so vse, kar je ostalo od naših hrabrih fantov, ki so padli okrog trdnjave Liege," je rekel častnik. "Znaki služijo za identifikacijo padlih vojakov."

Dobil sem dovoljenje, da smem bližje ogledati te znake. Vzel sem enega v roko. Bil je majhen in tenak gumb z dvema luknjicama za nit ali trak. Na eni strani je bila velika številka, spodaj pa številka polka. Stvar je približno enaka znakom, ki jih nosijo psi na vratu.

In ta drobna stvarca iz medenine, katero sem držal v roki, je predstavljala — človeško življenje. Bila je "ostanek" — vse, kar je ostalo — od padlega sopraga, očeta, sina ali brata... Bila je spomenik in obenem številka človeškega življenja v preglednem katalogu, ki obsega celo armado človeških življenj. Meden znak s številko!

Strmel sem vanj, dolgo. Vprašal sem se v mislih, dali ta drobna stvarca predstavlja tudi čustva, nade, bojazni, ljubezen, žalost in zadnje misli tistih bitij — kakor fonograficna ploča — ki so ljubila življenje, katero je izginiš skozi majhno luknjico, narejeno od krogle ali koščka šrapnela? Kaj takega še nisem videl na krvavem bojnem polju; smrad trupel, niti požgane in razstreljene hiše niso naredile name takega vtiska, kakor ta majhna reč iz medenine.

Položil sem znak nazaj v košaro počasi in spoštljivo, kajti bil je — človeško življenje.

Tistega dne sem videl tudi "ostali del" medenega znaka, mnogo teh "delov" ali pravzaprav prostor, kjer so se "ostali deli" znaka nahajali. Med fortoma Bar-

chou in Evreev v obkopi so Belgijci sprejeli Nemce s strašnim ognjem, ko so zadnji napadli forte. In tankaj so nemški vojaki padli kakor trava pod koso. Nemci so drli naprej kakor brez glave; nobena stvar jih ni mogla zadržati. "Zdelo se mi je, da gredo Nemci z največjim veseljem v smrt," mi je pravil Belgijec. Jarki so do vrha polni mrličev; obkopi so zdaj grobovi. En tak grob je šestdeset čevljev dolg, drugi po osemdeset do devetdeset.

Tukaj so pobrali znake iz medenine. Vsak vojak in častnik je imel enega na traku okrog vratu. Številka na znaku se vjema z ono poleg imena v imeniku čete ali regimenta. Pogledati je treba le številko in polkovni imenik, pa se najde ime mrliča. Znaki častnikov se razlikujejo; navadno so iz aluminuma in imajo poleg številke tudi ime ter naslov. Mnogi prostaki so prilopili na znak tudi košček papirja z imenom in naslovom.

Ko pobirajo Nemci po bitki svoje mrliče, jim odpno ovratnike, prečejejo trakove in mečejo znake v košaro, katero potem pošljejo v vojni stan za identifikacijo. Tam odpro knjige in primerjajo številke, pa vedo, kdo je obležal za vselej. Mnogo teh znakov — zlasti častniških in drugih "višjih" mrličev — pošljejo potem na njihov dom. Namesto sina, očeta, brata ali sopraga se vrne le majhen, meden znak... To je vse...

Na bojišču pri Liege so Nemci — kakor sem zvedel — prvič pokopavali častnike in prostake v enem grobu, česar v prejšnjih nemških vojnah ni bilo. Mrličev je bilo preveč, časa pa premalo za odbiranje. Vzeli pa so si toliko časa, da so pokopali mrtve sovražnike v posebnih jarkih. Tudi po smrti ne sme biti bratstva med tistimi, ki so se v življenju klali med seboj! Belgijske mrliče so Nemci slekli, zmetali v grob, in ko so bila trupla zasuta, so položili na vrh njihove uniforme z namenom, da jih identificirajo znanci in sorodniki.

II.

"Ca vaut mieux, pauvre diable!"

Ranjen francoski vojak je pisal prijatelju v London 10. septembra:

Nahajam se v bolnišnici z majhno luknjico v levem plečetu. Neprenehoma čutim, kakor da bi me kdo gladil na ranjenem mestu z gorečo smotko.

Z grozo premišlujem o dogodkih, katerih sem bil priča na bojišču. Bilo je strašno grmenje topov. Ležali smo na trebih na ozki, obraščeni ravni; na nizkih gričih pred nami je bila nemška artilerija. Razločno sem videl sovražne topničarje, ki so se gibali okrog kanonov. Zdajpazda je mogočno blisknila široka cev sovražnega topa in silen grom je odmeval od bližnjih hribov. Čudno! Zrl sem smrti v lice, a kljub temu sem se dvignil in gledal, kam je padel šrapnel. In nisem bil sam. Okrog mene je bilo vse polno radovednih obrazov, ki so opazovali brsteče šrapnele kakor da bi gledali tekmo streljačev na kakšnem igrišču.

Človeški je čudna in kompleksna stvar. V hipu, ko smo streljali na sovražnika in pozneje sredi vročega spopada sem slišal tupatam smešne dovtype svojih tovarišev. Zdelo se mi je, da dovtipneži niti malo ne pomišljajo ali pa ne počejo misliti na nevarnost, katera nas je obdajala. Ne mislim, da je v teh ljudeh mogoče že zamrl vsak čut — a vzlic temu ne vem, kaj bi to bilo.

Salvo za salvo smo pošiljali v smeri proti Nemcem. Sovražne krogle in šrapneli so pa žvižgali nad našimi glavami. Nemci so vsi kakor dobri, morda boljše od nas za korakanje v paradi, ampak streljajo slabo. Krogle so kar deževale. Kadar sem katero zaslišal, sem vselej klonil glavo. To je pač instinkt, kajti vem, da je kroglja že mimo, kadar se sliši. Ko smo prvič slišali pokanje in brljanje v zraku nas je popadlo nekaj kakor mrzlica, ali to nas je hitro minilo. Človek se hitro privadi vsemu.

Neprestana kanonada je tresla zemljo; zrak je bil raztrgan vsled brezkončnega prasketanja pušk. Tovariš na moji desni se je stresel in padel na obraz, ne da bi dal kakšen glas od sebe. Zadet je bil v prsi. Drugi pred menoj je dvignil roke kvišku in padel. Brel je z nogama in skušal vstati, toda padel je zopet in obležal mirno.

Nato je padel blizu nas prvi šrapnel iz nemških topov. Eksplo-

diralo je in takoj je zadonel grozen krik. Pet mojih tovarišev je ležalo mrtvih in razmesarjenih na naši ravni. Drugemu je odtrgalo obe nogi prav v zrasti, toda kljub temu je bil živ in še pri zavesti. Milo je jokal revež in nas prosil, da naj ga ubijemo.

Mimo nas je pridrel častnik in obstal za hip. Pogledal je ranjenca brez nog, potegnil naglo revolver in ga ustrelil v sree.

"Ca vaut mieux, pauvre diable!" (zdej si na boljšem, ubože!) je rekel častnik in dvignil sabljo. Komaj je pa drugič odprl usta, da bi nekaj zapovedal naši četi, da bi nekaj zapovedal naši četi, da bi nekaj zapovedal naši četi. Častnik pa odvrne, da je prepovedno, da bi šel sam v Ghent. Častnik pa odvrne, da je prepovedno, da bi šel sam v Ghent: počakati moram do jutra, nakar lahko pojdem z Nemei, ali pa moram iti nazaj v Bruselj. Vprašam ga, če smem naprej drugo jutro brez vojaškega spremljevalca. Častnik prikloni glavo, da se moram poprej zgledati pri njem. Jaz obljubim, da se gotovo zgledam in sicer ob štirih zjutraj.

Nedaleč od nas so se pomikali vojaki in duhovni Rdečega Križa. Nosili so zastavo z rdečim križem. Ustavili so se pred kupom raztrganih trupel, in ravno, ko se je eden pripognil nad ranjenecem, je počil nad njimi šrapnel in vojakov Rdečega Križa ni bilo več.

Zatem smo dobili povelje, da se naj počasi umikamo. Lezli smo nazaj v redu in takrat sem začutil skelenje v hrbtu. Peklo je bolj in bolj; pogledam in vidim, da imam rano. Roka ni moglo več držati puške in obležal sem.

III.

Termonde, Louvain...

Poročevalec Edward Price Bell je 11. sept. poslal ehikaškemu dnevniku "The Chicago Daily News" sledeče poročilo iz Londona:

Nač courier Jacques Obels je večerj ostavil Bruselj na biciklu z namenom, da odda svoje poročilo na takem mestu, kjer bo varno nemške cenzure. Ob šestih zvečer je dospel v Termonde. Ta kraj mu je bil znan kot evetoče mesto z imenitnimi vinarnami, z mestno hišo starega, zgodovinskega sloga in z več cerkvami zgodovinske lepote in vrednosti. Našel pa je tamkaj kup ožganih razvalin. Edino mestna hiša je stala pokonci in ena cerkev z letnico "1311" na kamniti ploči pad vratmi.

Prizor me je presenetil in napolnil z grozo — je pravil Obels danes. — Ko sem se bližal pogorišču, kjer je že ugasnil plamen, in tudi dima ni bilo več videti, nisem videl niti ene žive stvari, tudi mačke, kokoši ali psa ne. Nameril sem se po glavni ulici, toda voziti nisem mogel bicikla vsled silne navlake; trotoarji so bili popolnoma zametani z razvalinami hiš.

Porušene stene so zmetale na ulico peči, banje za kopolj, pohištvo, razno blago in kose nešteti drugih razbitih in ogorelih stvari, pomeshanih z opeko, malto, koseci stekla, zverženih cevi itd. V tej navlaki sem videl tudi erknujenega konja.

Zadenem bicikel na hrbot in grem po ulici med razvalinami. Naenkrat naletim na kakih sto nemških vojakov, ki so taborili na nekem dvorišču. Ustavili so me in zahtevali izkazni list. Peljali so me pred častnika, ki je poveljeval četi. Pokažem mu papirje in izrazim željo, da bi rad šel v Ghent. Častnik pa odvrne, da je prepovedno, da bi šel sam v Ghent: počakati moram do jutra, nakar lahko pojdem z Nemei, ali pa moram iti nazaj v Bruselj. Vprašam ga, če smem naprej drugo jutro brez vojaškega spremljevalca. Častnik prikloni glavo, da se moram poprej zgledati pri njem. Jaz obljubim, da se gotovo zgledam in sicer ob štirih zjutraj.

Nemei so mi ponudili ležišče — kup slame na dvorišču — češ da ni v vsem mestu niti ene postelje. Pustil sem bicikel pri vojakih in odšel po mestu — pravzaprav po pogorišču — na razgled. V vsem mestu sem našel sedemnajst oseb, in med temi sta bili dve nuni. Skrivali so se v napol podrtim klostru. Ogovoril sem jih francosko in flamsko. Pravili so mi, kako so Nemei prejšnji petek vdrli v Termonde in zapovedali prebivalcem, da morajo takoj oditi. Dali so jim toliko časa, da so naložili bolnike, ranjence, starčke in otroke na vozove. Ko so ljudje odšli, so Nemei pobrizgali hiše s parafinom, katerega so imeli v posodah, pripravljenih nalašč v ta namen, in potem so zažgali mesto od enega koneca do drugega.

"Zakaj so to storili?" vprašam eno nuno in ona mi odgovori, da so Nemei obdolžili prebivalce "ei-vilnega vojskovanja," to je da so streljali na nemške vojake, ko so zadnji okupirali Termonde. Drugi navzočnik po imenu M. Reussens, ki je rekel, da je mestni tajnik, je omenil, da so Nemei požgali mesto in izgnali prebivalce samo zaradi plenitve.

"Ali Nemei tudi plenijo in kra-dejo?" vprašam začuden. V odgovor pokaže Reussens na drugega človeka z imenom Charles de Herde. Ta mi pove, da je bil vplesen pri M. de Deckerju, upravitelju mestne banke, ki je imel naj-lpše stanovanje v mestu. Nato me povabi, da si naj ogledam razvaline Deckerjeve hiše.

Prišla sva do opaljene in na pol podrtje vile, ki je morala v resnici biti krasno poslopje. Herde me vodi noter in med štirimi golinimi stenami pokaže prostor, kjer je bila pisarna. Tam zagledam kup kabinetov in omar z razbitimi predali, ki so bili prazni. In Herde je pravil, da so nemški častniki vdrli v hišo, razbili predale škrab, pobrali vso zlatino, srebrnino in druge vrednostne predmete in potem zažgali. Opazil sem prazen okvir za sliko in Herde je povedal, da je slika vzel nemški častnik, ker je bila velike vrednosti. Dalje je povedal Herde, da so nemški častniki pobrali tudi srebrno namizno posode in sploh vse, kar je bilo kake vrednosti. Vlomili so tudi v vinsko klet in izpraznili sode s šampanjcem, burgundcem in drugim vinom do dna. Steklenicam s šampanjcem so s sabljami odbili vrat in izpili vsebino, kakor da bi bila voda; steklenice so nato pometali v kot ali na ulico.

Videl sem, da govori Herde resnico. Kajti po tleh v kleti je ležalo na kupe razbitih steklenic in videl sem jih tudi zunaj hiše.

Ali to še ni bilo vse. Po zatrdilu mojega spremljevalca so Nemei oplenili tudi mnoge druge hiše v mestu in predvsem prodajalne. Napolnili so si žepce s tobakom, jedli in z zlatimi ter srebrnimi urami žepnicami. Slekli so umazane srajce in se preoblekli kar v prodajalnicah v nove. Šel sem naprej med razvalinami in v deloma podrtih hišah sem videl neštete sledove težkih vojaških čevljev. Svojim očem nisem mogel verjeti, toda imel sem dokaze, da je res. Videl sem tudi velike pločevinaste posode z napisom "American petroleum". Moj prijatelj v Bruselju mi je pred nekaj dnevi pravil, da je videl dvajset polnih vagonov takih posod s petrolejem, ki so prišli iz Nemčije. Sedaj mi verjamem. Termonde, Louvain in druga mesta v Belgiji dokazujejo, zakaj potrebujejo nemške čete toliko petroleja.

Drugo jutro ob štirih sem se izmuzal iz taborišča. Bal sem se zgledati pri poveljujočem častniku, kajti vem, da Nemei radi pridreže vse moške med 16 in 42 letom, kadar potrebujejo kopačev za jarke ali grobove. To delo me pa ravno ne veseli. Prav, ko me je čolnar prepeljal čez reko Scheldt — most je razdejan — se je prikazala na bregu za mano č-

ADVERTISEMENT

Avstr. Slovensko

Bol. Pod. Društvo

Ustanovljeno 16. januarja 1891.

Inkorporirano 24. februarja 1902 v državi Kansas.

Sedež: Frontenac, Kans.

GLAVNI URADNIKI:

Predsednik: MRATIN OBERŽAN, Box 72, E. Mineral, Kans.
 Podpreds.: JOHN GORSEK, Box 179, Radley, Kans.
 Tajnik: JOHN ČERNE, Box 4, Breezy Hill, Mulberry, Kans.
 Blagajnik: FRANK STARČIČ, Box 245, Mulberry, Kans.
 Zapisnikar: LOUIS BRESNIKAR, L. Box 38, Frontenac, Kans.

NADZORNIKI:

PONGRAC JURŠE, Box 207, Riley, Kans.
 MARTIN KOČMAN, Box 482, Frontenac, Kans.
 ANTON KOTZMAN, Frontenac, Kans.

POROTNI ODBOR:

JOSIP SVATO, R. 4, Woodward, Iowa.
 FRANK STUCIN, Box 226, Jenny Lind, Ark.
 MATIJA ŠETINA, Box 23, Franklin, Kans.

Pomožni odbor:

FRANK SELAK, Box 27, Frontenac, Kans.
 JOHN MIKLAVC, Box 227, Frontenac, Kans.

Sprejemna pristojbina od 16. do 45 leta znaša \$1.50.

Vsi dopisi se naj blagovoljno pošiljajo, gi tajnika vse denarne pošiljave pa gl. blagajniku.

ZAPISNIK

seje Glav urada z dne 24. oktobra 1914.

Sejo odprl gl. predsednik M. Oberžan.

Uradniki vsi navzoči.

Zapisnik prejšnje seje je kakor prečitan tudi sprejet.

Dvorana društva se da v prodaj in se da prva priložnost Zadrudni Prodajalni (Konsumu) v Frontenac, Kans., ako pa ta ne kupi, se potem da na prodaj v javnost.

Na prodaj se da tudi zemljišče, darovano dvorani od Rev. Jos. A. Pompeny.

Počitek ob 12:20 popol. in nadaljevanje ob 1:30 popoldne.

Vsem lokalnim društvom se naznanja, da naj se vsa poročila kakor tudi denar pošiljajo glav. tajniku, ker se s tem prepreči veliko pomot. (Mesečna poročila in tudi denar ravno tako).

Prošnja št. 14 Maynard, Ohio, se ne vzame na znanje, ker se je dotično

ta nemških ulanov. Ustrelili so salvo, a zadel me ni nobeden. Po moji črni obleki so menda sodili, da sem belgijski vojak. Naglo sem zajezdil bicikel in odfrčal proti Ghentu, kamor sem dospel brez ovire.

IV.

Zgovorni general.

Vojni poročevalec C. Inman Barnard je pisal 12. septembra iz Pariza:

Pierre Delbet, profesor medicine na pariški medicinski fakulteti, kjer je mnogo ameriških dijakov, pripoveduje o obisku svoje sedemdesetletne matere, ki stanje v majhnem mestecu ob reki Grand Morin. V tem kraju je pred kratkim operirala armada generala Klucka.

Madame Delbet ima majhno vilo tik reke, in na tistem mestu je ozek, lesen most čez vodo, ki vodi do obširnih sadovnjakov na nasprotnem bregu reke. V mestecu sta bila še dva javna mostova, toda oba so pred par dnevi razstrelili francoski inženirji, ko se umikali pred prodirajočimi nemškimi valovi. Omenjeni leseni most so pa pustili nedotaknjen, ker je zasebnost lastnina.

Drugi dan po razstrelbi mostov so prišli Nemci. General, mlad človek, je krenil s svojim spremstvom proti vili stare žene. Eden izmed vojakov v spremstvu je starki pokazal revolver, in general, ki je poveljeval diviziji pruske garde, jo je zapovedujoče ogorvil v lep francosčini:

"Madame bo brez dvoma dovolila, da prekoračimo njen leseni most."

"Jaz vam ne morem tega zabraniti, toda opozoriti vas moram, da je most slab."

"Eh, to je naša stvar" — odgovori nemški general.

V kratkem je bil most podprt od vseh strani in nanj je šlo trideset vojakov, ki so skakali sempo-tja. Po tej poskušnji je general zapovedal svojim četam, da korakajo čez. Nato je ukazal svojim slugam prinesiti dva stala na dvorišče vile in pozval starko, da se vsede zraven njega in opazuje armado, ki je šla čez most. Najprej je šla kavalerija po dva jezdeca v vrsti, zatem pa pehota. Od pol dvanajstih dopoldne pa do pol osmih zvečer je trajal pohod. General je skrbno motril četo za četo in končno je začel z ženo sledeči pogovor:

"Madame, kadar boste enkrat nemška podanica, boste brez dvo-

ma ponosni, da je šla moja armada po Vašem mostu. Jaz pa poskrbim, da dobite na ograjo mosta bronasto tablico v spomin tega znamenitega dogodka."

Ko je madame Delbet protestirala proti temu, da bi jo kdo imenoval podanico Nemčije, se je general ošabno nasmejal in nadaljeval:

"Madame, to vprašanje je že rešeno. Francija se ne more več rešiti. Seveda, Vi govorite o vaših prijateljih Angležih in Rusih, ali nikar se ne varajte. Angleži so mogoče dobri na morju, ampak na suhem ne štejejo nič. Čisto nič! In Rusi? Ha, ha, ha! Rusi pa še ne vedo, kaj je armada."

Žena pripomni, da so Rusi drugačni kakor pa so bili ob času japonske vojne.

"Morda — nekoliko. Toda Rusija nima armade, slišite? Ostanite Vam, kakor lahko spoznate, torej samo še Francozi. Kaj pa morejo Francozi storiti? Ako hočete biti odkritosrčni, madame, morate sami priznati, da ste Francozi do kraja degenerirani (propadel) narod. Vam se bliža konec. Zaupal Vam bom del tajnosti, kaj nameravam storiti z vami. Kolikor je dobrih in zdravih moških v Franciji, jih bomo preselili v severno Nemčijo in tam oženili s čvrstimi in zdravimi nemškimi dekletji; na ta način bodo vzgojili zdrave in koristne otroke. Vse ostale Francoze in Francozinje bomo pa naložili na barke in poslali čez Atlantik v južno in severno Ameriko."

Kmalu na to se je general poslovil od madame Delbet, rekoč: "Sedaj grem v Pariz in kadar pridete za menoj, me lahko obiščete."

Zadnji pondeljek je pa pridrel v mestecu nemški avtomobil. Uro pozneje je pridirjala nazaj ista divizija pruske garde in prekoračila leseni most v velikem neredu. Zadej so pa pritiskali francoski in angleški dragonci, ter dva bataljona angleške infanterije.

Zgovorni general pruske garde ni takrat obiskal stare ženske.

Dvakrat dva je štiri. To je resnica v Evropi in v Ameriki in po vsem svetu. Tako je tudi splošna in neizpremenljiva resnica, da zmaga je močnejši. Zatorej delavstvo takrat zmaga, kadar bo močnejše od kapitalistov. Močnejše bo, kadar bo dovolj organizirano.

Dolžnost vsakega socialista je podpirati svoje časopise. Agitirajte za "Proletarca" pridobitno nove naročnike

STRIC SAM IZ MEHIKE.

Dne 23. novembra so vojaki Zedinjenih držav zapustili Vera Cruz, v kateri je bilo popolnoma nepotrebno. Kajti dokler so se ameriške uniforme kazale na tleh mehiške republike, se je bilo vedno bati nevarnosti, da se pripeti kaj, kar bi se lahko smatralo za "casus belli", za povod vojne. In ameriškemu ljudstvu je treba vojne z Mehiko prav toliko kolikor ptičjega mleka.

Homatije v deželi niso končane, to je res. Vlade in protivlade se množijo kakor gobe po dežju. Kmalu bo imel vsak general v Mehiki svojo armado. Bojujejo se po mestih in bitke imajo izven mest. Vse res. In obžalovanja je vredno. Ali navzočnost našega vojaštva ni prav nič zboljšala položaja; še prej ga je pokvarila. Mehiko ima svojo težko krizo; in tudi dolgotrajna je. Ali ta kri-za ima notranje vzroke, zato se ne da rešiti od zunaj. Druge pomoči ni, kakor mirno potrpeti, da uredi Mehikanci sami svoje razmere. Vojna Amerike z Mehiko bi bila navadna vojna za kapitalizem, pa naj slikajo kapitalistični časopisi mehiškansko anarhijo še bolj črno, nego so jo slikali doslej.

Ljudstvo v Ameriki ima veliko nujnejših skrbi kakor vojno za kapitalizem. Le na bedo po svojih državah naj se ozre washingtonska vlada, pa bo spoznala, kje je nujna najvažnejša naloga.

VOJSKOVATI SE HOČEJO.

Kanadski vojni minister general-major Hughes je naznanil danes, da se je zglasilo do sedaj že 100 tisoč Amerikancev v Združenih državah, ki bi se radi vojskovali na strani zaveznikov. Med vojaštvom, ki je bilo poslano iz Kanade v Anglijo, se nahaja tudi precej Amerikancev.

Prvi hip se čitatelj te vesti vpraša, če je prišlo v Zedinjenih državah stotisoč ljudi ob pamet. Veliko bolj se bomo približali pravemu spoznanju, če se spomnimo, da je prišlo nekoliko milijonov ljudi v Zedinjenih državah ob kruh.

Misli nastajajo v glavi; ali na glavo vpliva želodec. Beda in lakota ustvarja posebno filozofijo, ob kateri se preneha vsaka logika.

KONKURENCA DELAVCEM.

Iz St. Paula v Minnesoti poročajo: Prihodnja legislatura bude naprošena, da se naj dovoli uporabljati kaznjencev pri gradnji cest. Po mnenju nekaterih pa je to protipostavno.

Tudi mi bi dejali, da je to proti ustavi, še bolj pa proti zdravemu razumu. In sicer govorita dva močna argumenta proti takim namenom.

Kdor je kaj zakrivil, ga obsojajo zakoni naše družbe na globo, zapor, ječo ali smrt. Postavljamo same odmerjajo kazni dovolj strogo in sodniki tudi večinoma niso "premekušni." Po kakšni pravici naj bi se te kazni še postarile s tem, da bi bili kaznjenci po cestah izpostavljeni pogledom vsakovrstnih radovednežev? Mislijo li očetje domovine, da bi tako specialno ponižavanje kaznjencev pospeševalo poboljšanje kaznjencev? Nam se zdi narobe! Če hočete poboljšati človeka, morate predvsem dvigniti čut njegovega človeškega dostojanstva.

Drugo pa je to: Ali naj bodo z malimi in velikimi grešniki vred tudi nedolžni delavci kaznovani? Če hočemo graditi ceste, kjer so potrebne, bomo to pozdravili z velikim veseljem. Regulirajo naj reke; osuše naj močvirja; namočijo naj presuha zemljišča; uredijo naj jezera; dograde naj kanale; ali pokličijo naj svobodne delavce, ki čakajo na delo in zaslužek. Zmanjkalo se jih ne bo kmalu. Kajti preveč jih je brez posla.

Dolžnost vsakega socialista je podpirati svoje časopise. Agitirajte za "Proletarca" pridobitno nove naročnike

ZAKAJ SMO NEUMNI?

Znani pisatelj Ellis O. Jones pripoveduje v "Life", da je neki prebivalec planeta Marsa potoval po svetu — ne od mesta do mesta, kakor mi ubogi zemljani, ampak od zvezde do zvezde. Tako je prišel tudi na našo Zemljo. Velikostne reke so mmakale tla, in kamor se je Martjan ozrl, povsod je opazal bogato plodnost. Veselo prepevaje pesem je hodil svojo pot. Srečal je zemljana, ki je bil videti zelo potr.

Martjan ga je pozdravil: "Dober dan!" "Dober dan!" je odzdravil zemljan.

"Kaj pa vam je?" "Lačen sem."

"Zakaj pa ne jeste?" "Nimam denarja."

"Delajte, pa ga boste imeli." "Ne moram najti dela."

"Zakaj pa ne delate neobdelanih tleh? Posejte žita, koruze, posadite krompirja, gojite druge vrtnice rastline. Zakaj ne storite tega?"

"Lastnik zemlje me ne vzame."

"Kaj pravite?" "No, posestnik ne da, da bi obdelaval zemljo."

"Kdo pa je ta posestnik zemlje?" "Ta, čigar so tla."

"Tega ne razumem. Saj pravite vendar na zemlji, da je Bog ustvaril zemljo."

"Da, tako pravijo."

"Pa kaj ni ustvaril zemlje za vse svoje otroke, da bi si pridobivali hrano?"

"Slišal sem govoriti o tem. Mogoče, da je tako. Ne vem nič o tem."

"Kako prihaja, da postaja posameznik lastnik zemlje?"

"Zakon mu daje pravico."

"Kdo pa dela zakone?" "No, mi."

"Kdo je to: Mi?" "Vilice — jaz in drugi."

"In vi, suvereni ljudstvo, delate zakone, ki izročajo velike kose rodovitne zemlje posameznemu človeku, pa še s pravico, da vam zabrani obdelavati to zemljo? Vi sami pa hodite okrog, prosite za delo, pa umirate od lakote? Ali je to mogoče?"

"Tako je, gospod."

"Ee, če ste tako blazni, da rajši pograbite od glada, kakor da bi storili tako, kakor je na drugih svetovih, se vam prav godi."

"Kako naj razumem to?" "No," odgovori Martjan, "posetil sem že celo vrsto svetov, ampak ta zemlja je prvi izmed vseh, kjer so prebivalci tako neumni, da dovolijo, da sme nekoliko ljudi zaposeliti zemljo in zabraniti veliki večini od lakote umirajočih, da bi jo obdelovali in našli na njej svoje življenje."

VPRAŠANJA IN ODGOVORI.

Vprašanje: Ali more biti pamenten človek sam svoj sovražnik?

Odgovor: Gotovo. Sicer bi moral misliti, da so vsi tisti delavci v Zedinjenih državah neumni, ki so volili kapitalistične kandidate.

Vprašanje: Ali res niso kapitalistične stranke za delavca v nobenem oziru boljše od socialistične?

Odgovor: So. Kajti tam mi ni treba nič misliti.

Vprašanje: Kdo gradi železnice?

Odgovor: Delavci.

V: Kdo gradi vozove?

O: Delavci.

V: Kdo jih opremlja s sedeži, okni, svetlobo itd.?

O: Delavci.

V: Kdo gradi lokomotive, kotle, tenderje?

O: Delavci.

V: Kdo koplje premog, da se morejo kuriti lokomotive?

O: Delavci.

V: Kdo izdeluje relse, žebelje, prage — v zgodih, tovarnah, plavžih itd.?

O: Delavci.

V: Kdo postavlja mostove čez reke in prepade?

O: Delavci.

V: Kdo medtem lahko pase lenobo?

O: Kapitalisti.

V: Kdo se najčešče ponese pri stavlbi železnice, pri pripravljanih delih, pri obratovanju?

O: Delavci.

V: Kdo se vozi v Pullmanovih salonskih vozovih?

O: Kapitalisti.

V: In kdo trempa?

O: Delavci.

Vprašanje: Ali je Columbus odkril Ameriko za kapitaliste?

Odgovor: Columbus ne more povedati tega. Ali kapitalisti so prepričani, da.

Vprašanje: Ali je človek patriot, če zamenja svojo narodnost kakor srajco?

Odgovor: Ne. Takemu človeku pravijo izdajalec.

Vprašanje: Opazka: Včasih mi pravijo vaše veličanstvo.

Vprašanje: Kdaj bo konec sedanje vojne?

Odgovor: Kadar bo sklenjen mir.

Vprašanje: Well. In kaj bo potem?

Odgovor: Pripravljanje za drugo vojno.

Vprašanje: Zakaj ne jemlje pastir volka za pomočnika?

Odgovor: Ker ljubi svoje ovce.

V: Zakaj jih ljubi?

O: Ker je vsaka vredna denarja.

V: Zakaj dajejo vladarji narodom volkove za vodnike?

O: Ker jih ne morejo prodajati na sejnu.

Vprašanje: Kaj je temnejše od noči?

Odgovor: Ljudska nevednost.

Vprašanje: Zakaj si nasprotnik ženske volilne pravice?

Odgovor: Eh! Ženske bi povsod vpelele prohibicijo, to pa vendar ni nič za človeka.

V: Ali veš, če so države Arkan-

sas, Georgia, Maine, Mississippi, North Carolina, Tennessee, West Virginia, North Dakota suhe ali mokre?

O: Vraga — suhe so!

V: Ali imajo tam žene volilno pravico?

O: Im — nimajo je.

V: Ali je v Californiji zmagala prohibicija?

O: Ne, propadla je.

V: Ali imajo tam ženske volilno pravico?

O: Zlodja — imajo jo!

V: Torej...?

O: Im — no — da... Ampak Kansas!

V: Ali so imele ženske v Kansasu volilno pravico, ko se je država posušila?

O: Mh! Smo že zopet tam. Niso je imele.

V: Dobro. Zdaj pa malo premišljaj.

Vprašanje: Kdo je videl, da je Bog Adama ustvaril iz prsti?

Odgovor: Debelo pogleda in se praska za ušesi. Menda še zdaj zija z odprtimi usti.

EVROPSKI ZEMLJEVID.

Šolski svet v Pittsburghu, Pa. je sklenil, da ne kupi nobenih evropskih zemljevidov, dokler ne bo končana vojna in znane izpremembe, ki jih povzročijo. Pittsburghski šolski svet izdaja za zemljevide po 2000 dol. na leto.

Nemara ima šolski svet res prav s svojo varčnostjo.

Socializem ni konec boja za obstanek, pač pa konec brutalnega boja med človekom in človekom.

AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR ZA LETO 1915

je izšel

"Koledar" ima sledečo vsebino:

SPISI:

Iv. Molek: Vam (pesem). — Koledar. Zgodovinski dnevi in podatki. — Stoletna pratika. — Leto 1915. — Poštne informacije (Nekatere važne določbe glede pošte Zed. držav. Paketna pošta. Poštna hranilnica). — Letni pregled (od 15. sept. 1913 do 15. sept. 1914). — Človeška klavnica. — Kipling-Molek: Plačano je (pesem). — Jože Zavrtnik: Gibanje za osemurni delavnik. — Ivan Molek: Dobil je delo. — Jože Ambrožič: Poljub. — Ivan Molek: Satanov ponos (pesem). — Jauresmuženik za mednarodni mir. — Ingersoll: Kadar se razkade oblaki... — Benton-Godina: Bomba, katero je razstrelil Ford. — Kajtebriga: Zunaj banke. — Jože Ambrožič: Njegova oporoka. — Etbin Kristan: Bomba v tovarni (drama v 1 dejanju). — Iv. Molek: Pridni ljudje (pesem). — Ali je bil prvi človek v Ameriki? — Iv. Molek: Tremp. — Oscar Ameringer: Pekel. — Kruppove pošasti. — Kajtebriga: Jehova v škripcih. — Jože Zavrtnik: Dekle. — Jack London: Moč močnega. — Iv. Molek: In bog je rekel (pesem). — Maksim Gorkij: Ura. — Henry H. Klein: Rockefeller, posestnik Amerike. — Emanuel Julius: Dokaz po okolčinah. — Theodore Cvetkov: Kako je nastalo življenje na zemlji. — James Morton: Redkejši in močnejši otroci. — Socializem v Chile. — Dr. Malcolm Kier: Fizične posledice ženskega meznega dela. — Feder Sologub: Bodočnost. — K sliki soc. kluba št. 67 v Springfieldu, Ill. — Sodrugom in prijateljem. — Navodila za zdravje in dom. — Iznajdbe in odkritja. — Nekaj važne statistike. — Tolmač tujih besed in imen. — Obsoda vojne. — Nekaj šale. — Oglasi.

SLIKE:

Dvanajst koledarskih vinjet. — Panamski prekop. — Na delu v Panamskem prekopu. — "Palace" calumetskih rudarjev. — Otroci štrajkarjev v parad. — Obhod štrajkarjev v Calumetu. — Mati Jones v parad. rudarjev v Calumetu. — Zadušeni otroci štrajkarjev, žrtve kapitalistične zarote na božični večer v Calumetu. — Shod štrajkarjev v Calumetu. — Pogreb žrtve božične katastrofe v Calumetu. — Pogorišče štrajkarske naselbine v Ludlowu po bitki 20. aprila. — Žene coloradskih štrajkarjev v protestnem obhodu. — Mati Jones ob prihodu v Trinidad. — Ameriški štrajkar v "uniformi". — Otroci coloradskih štrajkarjev čakajo na mlodare. — Četa oboroženih štrajkarjev v Coloradu. — Pomožni odbor v Trinidadu pripravlja jedila za sirote padlih premogarjev. — Mati Jones v ječi (junastvo coloradskih kozakov). — Coloradski miličarji s strojno puško na štrajkarje. — Miličarji v Coloradu streljajo na premogarje. — Šotor štrajkarjev. — John McLennan, vodja premogarjev, unije v Coloradu in major Hamrock, kateri je vodil masakr v Ludlowu. Razdajana ulajska dvorana v Butte, Mont. — Winnie E. Branstetter. — Milan Glumac. — Čete generala Ville v boju. — Venustiano Carranza. — Francisco Villa. — Francoski bojni aeroplan. — Angleški bojni balon. — Nemški ulani. — Belgijske čete v ognju pri Malines. — Pregled... — Jean Leon Jaures. — "Srečni" Fordovi delavci v Detroitu, kateri imajo \$5 na dan. — V Fordovi tovarni za avtomobile. — Delavske žene v Melle, Belgija, prislijo mlodarov. — Francoske čete v okopih. — Nemški mlitici na francoskem bojišču. — Tremp. — Slovenski soc. klub št. 128 v Nokomis, Ill. — Kruppov možnar. — Avstrijski oblegovalni top. — Zid, pod katerim so padli zadnji komunisti v Parizu. — Bodoča mati! — Steklarski delavci. — Slov. soc. klub št. 134 v Klein, Mont. — Jeklarski sužnji. — Slov. soc. klub št. 2 v Glenoco, O. — Slov. soc. klub št. 67 v Springfieldu, Ill. — Policaji čuvajo Rockefellerjevo cerkev v Tarrytownu, N. Y. — Aeroplan v vojni. — Ruska pehota. — Otroci na delu v tovarni. — Prizori iz brezposelnosti delavcev v Chicagi (5 slik). — Prva kongresna zbornica. — Osem različnih karikatur.

Skupaj 78 slik.

KOLEDAR ima 192 strani in je vezan V LIČNE TRDE PLATNICE. Lepa knjiga, brez katere bi ne smel biti noben slovenski delavec v Ameriki. Naročite takoj.

Cena s poštnino vred 35 centov.

Naroča se pri

"PROLETARCU", 4008 W. 31 St., Chicago, Ill.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VS I KI TOREK.

— Lastnik in urednik: —

Jugoslavenska delavska tiskovna družba v Chicagu, Illinois.

Naročnina: Za Ameriko \$2.00 za celo leto, \$1.00 za pol leta. Za Evropo \$2.50 za celo leto, \$1.25 za pol leta.

Oglašiti po dogovoru. Pri spremembi bivaliča je poleg novega naznaniti tudi stari naslov.

Glasilo slovenske organizacije Jugosl. socialistične zveze v Ameriki.

Vse pritožbe glede nerednega pošiljanja lista in drugih nerednosti, je posiljati predsedniku družbe

Fr. Podlipcu, 5039 W. 25. Pl. Cicero, Ill.

PROLETARIAN

Owned and published every Tuesday by

South Slavic Women's Publishing Company Chicago, Illinois.

Subscription rates: United States and Canada, \$2.00 a year, \$1.00 for half year. Foreign countries \$2.50 a year, \$1.25 for half year.

Advertising rates on agreement.

NASLOV (ADDRESS):

"PROLETAREC"

4008 W. 31. STREET, CHICAGO, ILLINOIS

Telephone: LAWNDALE 9677

ČE BI SE ŠLI SOLIT!

Povsod po svetu rastejo "moralisti", katerih nazori bi najbolj spadali v muzej za kurioznosti. To so ljudje, ki si v neki čudni psihični abnormalnosti domišljajo, da so modrejši in močnejši od narave, ki naj bi njim na ljubo zavrgla svoje lastne zakone, pa se uklonila njihovim ubožnim paragrafom. Ali drugod veljajo taki prsteni pridigarji za smešne figure; le v Zedinjenih državah jim dovoljujejo, da smejo v vsako reč vtikati svoje suhe nosove in postavljati zdrav razum na glavo. Tukaj se hodijo policijski načelniki in sodniki, ki razumejo o umetnosti toliko, kolikor zajec na boben, blamirani s prepovedmi resnično lepih slik; tukaj se vmešavajo v najintimnejše osebne zadeve zakoncev in nezakoncev; tukaj "regulirajo" ples.

Jutri se prično v Chicagu običajni mestni plesi, in tudi to priliko so porabili "moralni reformisti" za svoje odklopanje. Ideja javnih plesov je sama na sebi zdrava. Človek potrebuje zabave, in četudi ne smatramo plesa za najvišje razvedrilo, je vendar nedvomno, da je tako telesno gibanje pri vseh narodih v čišlu in da razveseljuje na milijone zlasti mladih ljudi.

Lahko se pove za ples dosti dobrih besed. Telesna gibčnost se z njim povečuje, eleganca pridobiva, zmisel za ritem se ob njem razvija. Tudi zdravo je tako gibanje.

Seveda velja vse to in še marsikaj drugega, s čimer bi se mogel pohvaliti ples, le tedaj, če so izpolnjeni potrebni pogoji. Sem spada v prvo vrsto vprašanje prostora. V tesnih, zakajenih, smradnih lokalih ne more biti nobena reč zdrava. In da se veliko takih lokalov zlorablja za ples, je gotovo. Seveda ne pomaga nič grmeti proti nehygieničnim razmeram, če se ne poskrbi za higienične.

V tem oziru bi mesta lahko marsikaj storila. Prostor za plesne zabave naj bi bil tak, da ne bi bila le prevelika gneča izključena in da bi bilo zadostno zahtevam zdravstva, ampak da bi ves kraj s svojim značajem godil očem in oplenjevalno vplival na obiskovalce. V sedanjih družabnih razmerah ne morejo biti v vsaki plesni dvorani marmorni stebri, gobelini, Meunierovi kipi in Tizianove slike. Ali tudi v enostavnosti je lahko lepota in plemenita enostavnost stoji visoko nad dekoracijami z vsakovrstnimi draperijami, zastavami, girlandami, s katerimi "olepšava" najslabši opek dvorane, ki bi bile brez vseh teh krparij dostikrat čisto čedne. Ako bi gospodje in dame, pri katerih iščejo mestni očetje sveta, obrnili svojo pozornost na take reči; ako bi občine skrbele, da bi dobilo ljudstvo tudi zabave druge vrste: Koncerte, dramske, operne predstave, resnično umetniške, bi jim bil vsak pameten človek hvaležen za to. In veliko dela bi bilo opraviti na tem polju.

Ali čuden je ta svet! Namesto da bi merodajni ljudje študirali taka vprašanja in se posvetovali z onimi, ki so poklicani za to, z

umetniki, z glasbeniki, slikarji, pisatelji i. t. d., pa z ljudmi, ki so v stikih z ljudstvom in ga morejo zastopati, sestavljajo odbore vsakovrstnih vrst, katerim je življenje na zemlji tako tuje kakor nam vsem življenje na Saturnu.

In namesto da bi se bavili s takimi globoko segajočimi problemi, ne znajo, čim slišijo besedo ples, misli na nič drugega kakor na "moralo." Potem pa skrjavajo reči, ki so prav v svojem jedru ne le nezmislne, nezdrave, ampak tudi nemoralne.

Sklenili so, da morata biti plesalec in plesalka drug od drugega pet colov oddaljena!

Za trebuh smo se prijeli, ko smo čitali to oblake lovečo modrost. Če so imenitne dame, ki so jo izlegle, kdaj plesale, tedaj so pač pozabile, kako je to. Ne vemo, ali bodo v dvoranah posebni komisarji, ko bodo merili oddaljenost med plesalci; ali vsak način kontrole mora voditi do blamaže.

Kdo izmed nas ni nikdar plesal? In kdo bi mogel povedati, kako naj plesalec to napravi, da zadošče takemu fermanu? Ljudje niso enake rasti, enake debelosti, enake okretnosti; obleke niso vse enake; včasih ima par prostora, kolikor ga hoče, včasih pride v stisko. V plesu tudi ni le to, kar se človek nauči pri učitelju; veliko individualnega je v njem, za mnogo ljudi je ples celo umetnost. Kako hočejo vse to stlačiti v šablono? Če človek vse to premisli, ne more ostati resen.

In vendar je treba nekoliko resne tudi za to. Kdo ne pozna tistih vprašanj, ki mučijo uboge grešnike v katoliških spovednicah? Taka so, da lahko pohujšajo nedolžnega človeka. Vedno nam je sumljivo, če kdo štuli moralna vprašanja tja, kjer jih treba ni.

Kako prihajajo cenjene dame na to misel, da je za ples treba moralnih predpisov? Pravijo, da nihče ne išče za grmom drugega, če ni bil sam tam. Tudi nam se zdi nekaj takega.

Če bi vzeli modri izdajatelj fermanov malo svoj razum v roke, bi se jim najbrže lahko zasvetilo, da velja tudi zanje stara latinska beseda: Si taces, philosophus mansisses.

Plesalec in plesalka ne mislita na nič drugega, kakor da se bosta zibala in sukala po ritmu muziku. Naenkrat stopi eden prednju, pa zagrmji: Pet colov narazen! In s svojim ukazom zbuditi misli, katerih prej sploh ni bilo.

Take efekte dosegajo moralisti ponajvečkrat. S svojo moralistijo so zdravi morali veliko več škodovali kakor resnično pokvarjeni ljudje. Ne le v plesni dvorani, ampak še marsikje drugje.

Če bi se šli soliti bi bila naravna morala veliko bolj obvarovana.

PRAVICA DO ŽIVLJENJA.

Zdravi razum nam pravi, da je prišel človek na svet zato, da živi. Če je rojen tak, da je sposoben za življenje, mora imeti tudi pravico do življenja.

Vera uči, da je Bog ustvaril človeka. — Na ta način bi bila pravica do življenja celo sveta.

Človeški zakoni teoretično priznavajo pravico do življenja. Če ubijem človeka s sekuro, če ga zastripim, če ga ustrelim, me kaznujejo; Obesijo, gilotinirajo, ali pa vsaj zapro.

Povrh tega pridem še v peklo. Človek ima pravico do življenja, zato mu ga ne smem vzeti.

Izjeme pa so vendar. Če mi kdo pomoli nabit in napet revolver pod nos, ne da bi ga samo pokazal, ampak da bi mi prijazno pogljal v glavo, bom oproščeu, če mi prej sam upihnem luč. Le dokazati moram, da sem ravnal v opravičenem silobranu.

Pravico imam do življenja in ga smem braniti tudi z orožjem. Celu cerkev mi odpusti tak uboj. Še več. Ohraniti svoje življenje se smatra celo za dolžnost. Tako uči vera, ki prepoveduje samomor in ga uvršča med absolutne smrtne grehe. Nobena nesreča ne opravičuje samomora. Če postane življenje človeku že nezno breme, ga ne sme vreči od sebe. Iz neodpravljlive bolezni, iz bede, iz morečih skrbi se ne sme rešiti s skokom v smrt, ampak mora prenašati življenje do zadnje ure.

Vidno potrjuje cerkev ta nauk s tem, da odreka samomorilcu du-

Svele besede svetnika.

Veliko dobrega prinaša vojna! Vsi moramo biti hvaležni zanj.

Naši čitatelji pač mislijo, da smo znoreli? To bi se v sedanjih časih lahko zgodilo marsikateremu pametnemu človeku. Ali menda imamo za silo še svojih par čutov skupaj, in storili nismo nič drugega, kakor da smo citirali besede nedvomno svetega moža, krščanskega cerkvenega kneza, prečastitega škofa Georga iz Edinburgha na Škotskem.

Kaj mislite, prijatelji, kaj je krščanstvo?

Edinburški škof izdaja v svoji škofiji vsake tri mesece po eno pastirsko pismo, "četrtletno pismo", in prav zdaj je zopet ugledal tak spis svetlobe dneva.

Prečastiti in učeni mož pravi v njem:

"Ko sem pisal koncem julija svoje zadnje pismo, sem seveda mislil na to, da stojimo ob robu največje evropske vojne, kar jih pozna zgodovina, in da bo naša dežela nujno zavlečena vanjo.

Toda kljub vsem grozam, ki jih prinaša vsaka vojna, moramo biti hvaležni, da je ta vojna, ki bi bila itak morala priti prej ali slej, izbruhnila sedaj. Kajti že doslej se je doseglo z njo veliko dobrega. Preteči oblak meščanske vojne se je razblinil, ničesar ni več slišati o generalni stavki, politične in cerkvene diskusije, izbruh nezakonitosti v najrazličnejših in najneverjetnejših krajih, kakor tudi splošni socialni nepokoj je — vsaj za nekaj časa — odstranjen in utišan.

V tem tonu se nadaljuje lepa pesem; mi pa prihajamo s svojim vprašanjem, kaj je krščanstvo, bolj in bolj v zadrego.

Vera ljubezni?

To smo slišali nešteto krat. Ali kje je v škofovem pismu sled ljubezni do bližnjega? Cerkevni knez je hvaležen, da je izbruhnila ta vojna in zahteva tako hvaležnost tudi od svojih ovčic. Vsa sreča, da ne morejo prečastnemu gospodu Georgu obesiti puške na ramo in ga odvesti na vojno, za katero je tako hvaležen. Kdo bi sicer mogel dati svetu take modre nauke?

Mnogo jih je sicer v kapitalistični družbi sedanosti, ki mislijo tako kakor edinburški škof, ali malo jih je, ki se upajo to tako odkrito povedati.

Gotovo je prepovršno mnenje nekaterih sodrugov, ki mislijo, da so se evropski vladarji zmenili in uprizorili vojno zato, da bi zatrli socialistično gibanje. Tako enostavno se še ne delajo vojne in tudi stiki vladarjev niso tako enostavni. Ali učinek tega klanja je pač zelo blizu temu, kar smatrajo nekateri za namen. In tudi o tem ne more biti dvoma, da rabijo vladajoči vojno — brez ob-

hovniški pogreb in celo grob v blagoslovljeni zemlji.

Če je človek dolžan, da živi, mora logično imeti pravico do življenja. Kajti dolžnost bi se v tem slučaju še dala ločiti od pravice, ne pa pravica od dolžnosti.

POČEM SO SODNIKI?

V okraju Cook bodo volilec drugo leto volili 15 sodnikov, in te volitve bodo veljale 229.834 dol., torej 15.322 dol. za vsakega sodnika.

Dosedanja najdražja sodniška volitev je bila l. 1913., ko je bil John M. O'Connor v posebni volitvi izvoljen za vrhovnega sodnika, kar je veljalo 16.000 dol.

Izdatki za volitve sodnikov so bili naznanjeni volilnemu odboru v poročilu Franka S. Ryana, namestnika okrajnega računovodje. Sestavljajo se izdatki tako:

a) Za predvolitve: 700.000 demokratskih balotov 1.400 dol.; 700.000 republičanskih 1.400 dol.; 350.000 progresivnih 700 dol.; 175.000 socialističnih 350 dol. Balotnih vzorkov: 108.000 demokratskih 216 dol.; 108.000 republičanskih 216 dol.; 72.000 progresivnih 144 dol.; 18.000 socialističnih 36 dol.

b) Glavnih balotov 1.225.000 komadov za 1.837 dolarjev; 150.000 vzorkov za 325 dol.

c) Balotov za posebna vprašanja 1.225.000 za 3.675 dolarjev;

zira na svoje glavne cilje — tudi za zatiranje socializma.

V vseh državah, ki so zapletene v vojno, je delavsko gibanje potlačeno v kot, v enih bolj, v enih nekoliko manj, ali povsod je njegova moč oslajljena. Deloma prinaša to že vojna sama s sabo. Armade, poslana na bojišča, so sestavljene večinoma iz delavstva; proletarci, ki morajo ob mejah in v tujih deželah streljati, sekati, bosti, paliti, se ne morejo baviti s svojimi delavskimi vprašanji.

Kar ostane delavcev doma, ima največje težave, da se v takem groznem času prehrani. Poročila o brezposelnosti v Evropi govore dosti jasno.

Zakoni so v dobi vojne ob veljavni. Povsod vlada vojaška diktatura. Cenzura zatira vsako svobodno tiskano besedo. Svoboda govora je uničena. Tista društva, ki niso suspendirana ali razpuščena, se smejo baviti le s podpiranjem svojih članov, dokler imajo še dakšen vinar.

V takih razmerah je delavsko gibanje nemogoče. Vojna je socializmu sovražna.

Vladajoči se pa ne zadovoljujejo s tem, ampak izrabljajo despotizem, ki spremlja vojno, še za izredno zatiranje socialističnega gibanja. Skoraj po vseh deželah, ki so na vojni, je veliko število delovnih socialistov zaprtih. Z lažnimi poročili jih skušajo vlade še diskreditirati. Najblaznejše vesti o nesocialističnem ravnanju socialistov v tej ali v oni deželi so šle zadnje mesece po svetu, le zato, da bi se zastrupljalo mišljenje sodrugov.

Brezveznost tega še dalje. Nemčija je pošiljala v začetku v najnevarnejše boje, tja, kjer je bila smrt skoraj gotova, saksonske čete, ker je Saksonsko najbolj socialistična dežela v Nemčiji. Podobne reči so se godile tudi v drugih državah.

Ali ravno zato hvali edinburški škof vojno.

"Veliko dobrega je prinesla. Socialiste pokončuje, delavsko gibanje zatira, nazadnjaštvo pospešuje."

Edinburški škof je odkritosrčen mož. Drugi si mislijo take reči, on pa ima toliko poguma, da jih javno pove.

Ampak zdaj naj nam kdo pove, če smo se res lagali, kadar smo dejali, da služi sedanja cerkev mogotcem in da varuje kapitalizem. Da bo na milijone ljudi deloma pobitih, deloma pohabljenih — saj cenijo že doslej vsakovrstne izgube na 5 milijonov ljudi! — to ne boli srea svetega moža. Ali da je socialno gibanje ustavljeno, da ni govora o generalnem štrajku, to ga veseli.

Kapitalisti mu bodo hvaležni — njemu in sveti materi cerkvi.

vzorkov 150.000 za 650 dolarjev; navodila za volilec 535 dolarjev.

d) Plača 3 sodnikom in 2 klerikom v vsakem izmed 1.750 preoktov po 5 dol. na dan pri registriranju, preiskavi, reviziji, prvotnih volitvah in glavnih volitvah 192.000 dol.

e) Najemnina po 15 dol. za termin v 1750 preoktinih 26.250 dol. Razun tega so še nepredvidni izdatki, ki ga spadajo k volitvam. Te izdatke plača okraj razun najemnine za lokale, katero plača mesto.

POT JE DOLGA!

Da bi bili v Zedinjenih državah obremenjeni s pametnimi socialnimi zakoni, se pravzaprav ne more trdit. Le tupatam se opazi skromen poizkus. Ali najzlastnejše je to, da se nahajajo delavski ljudje, ki sami ovirajo zboljšanje, kjer bi ga drugi hoteli.

V Minnesoti je legislatura ustanovila komisijo za minimalne plače, ki ima pravico, da sme po raznih krajih države ustanovljati pododbore, da podajajo predloge za minimalne plače žensk v raznih industrijah in poklicih.

Doslej predleže poročila treh pododborov iz mest St. Paul, Minneapolis in Duluth, ki predlagajo po petmesečnem takorekoč poizkusnem delu minimalno plačo za vse v trgovskih, brzojavnih, telefonskih podjetjih in sploh v pisarnah nastavljenе ženske in mla-

doletne po 9 dol. na teden v mestih prvega razreda, po 8.50 dol. v mestih drugega, tretjega in četrtega razreda, ter po 8 dolarjev v vseh drugih krajih države. Za uslužbence po industrijskih podjetjih, v pralnicah, restavracijah, hotelih, i. t. d. naj bo tedenska plača za 25 cent. nižja, toda v nobenem slučaju ne izpod 8 dolarjev.

V deželi, kjer je vse socialno varstvo še čisto v povojih, je treba pozdraviti tudi tak korak, za začetek pomeni vsaj nekaj. Ali zanimivo, pa ne veselo, je to, da so bile te minimalne plače predlagane proti glasovom delavk, ne ker so te zahtevale višje meze, ampak narobe.

Zakon v Minnesoti določa, da se sestavljajo te komisije v enakih delih iz zastopnikov delodajalcev, uslužbenec in občinstva. Ta določba sama na sebi ni posebno delavstvu prijazna, kajti v takozvanem občinstvu je le malo razumevanja za delavske potrebe. Ali v slučaju, o katerem govorimo, so pravzaprav ti zastopniki rešili situacijo.

Zakon zahteva, da volijo, kjer je to praktično mogoče, zastopnike podjetništva in delavstva dotični razredi. Komisija pravi, da ni mogla iti po tej poti, ker ni ne na eni ne na drugi strani primerne organizacije, ki bi bila mogla izvršiti volitve. To se pravi, da so delavke neorganizirane. Komisija je torej sama določila zastopnike na obeh straneh. Razume se da v teh razmerah ni mogoče govoriti o resničnih zastopniških delavk. Tako se je zgodilo, da sta dve zastopnici trgovskih uslužbenk glasovali za mnogo nižje plače, nego jih je določila komisija, ena pa iz strahu pred delodajalcem sploh ni prišla na dotično sejo.

V vseh treh pododborih so bile predlagane plače sklenjene s pomočjo zastopne občinstva, ki so bile izbrane večinoma izmed meščanskih klubov za žensko volilno pravico in za razne reforme.

V svojem poročilu pravi glavna državna komisija: Zdi se, da še ni prišel čas, da bi se mogel delavkam priznati odločilen vpliv na njih življenski položaj — in sicer v njih lastnem interesu ne.

Kako je prišla komisija do tega zaključka, je razumljivo. Ali žalostno je. To nam pa tudi kaže, da je pot do osvoboditve delavstva zelo dolga, če je ne okrajšamo z intenzivnim izobraževalnim delom in z agitacijo med delavstvom obojega spola.

COLORADSKI RUDNIKI.

A. F. of A. je na svoji konvenciji sprejela resolucijo, ki zahteva, da naj vlada konfiscira rudnike v Coloradi.

Resolucija je bila prav lepa. Ali niti trenotek nismo verjeli, da bo ameriška vlada izvršila tako zahtevo. Vlada Zedinjenih držav ni taka, da bi jo preko noči posetil in razsvetil sveti duh.

Vlada izjavlja, da je konfiskacija zakonito nemogoča. In kjer gre za kapitalistične interese, je nadvse gotovo, da bo vlada zvesta zakonom. Paragrafi so pač skrivljeni in kdor ravna z njimi, jih vedno lahko suče, tako kakor je zanj najbolj primerno. Če je treba potopeptati zakon, ki štiti delavce, se najde oblika in preteza.

Ali vse to je popolnoma razumljivo. Pravica je moč. Torej je čisto logično, da bo predsednik Wilson strogo konstitucionalen, če ve, da zahteva kongres konstitucionalnost in da ne bo kršil zakonov, ki varujejo kapitaliste.

Večina na konvenciji A. F. of L. je storila marsikaj nepremišljene, in med to spada tudi omenjena resolucija. Ravno ta konvencija je nastopila tudi proti samostojni delavski stranki, kakor da se je hotela ravnati po načelu, da naj desnica ne ve, kaj počne levica.

Konfiskacija rudnikov je politična reč. Mogoče da razume to tudi gospod Gompers. Kako pa naj se politično dejanje za delavce pričakuje od protidelavske moči?

Ako hoče A. F. of L., da se store taki koraki, kakršni je konfiskacija rudnikov, tedaj mora hoteti, da dosežejo delavci tisto politično moč, s katero jih morejo izsiliti. Od kapitalistične vlade zahtevati taka radikalna sredstva, na drugi strani pa braniti delavcem politično moč, je pa komedija.

Resolucija na konvenciji v Philadelphia je bila prazna demonstracija in je imela toliko pomena, kolikor ponižna prošnja. Po našem mnenju je po bolje nič kakor take prošnje, katerih ne more podpirati moč. Saj se delavstvo ne organizira za to, da bi kaj izprosilo od svojih sovražnikov, ampak da bi si priborilo, kar mu gre.

KDO VLADA V COLORADI?

"Kristusova cerkev v Ameriki" ima svoj cerkveni svet, ki vzdržuje tudi odbor za cerkveno in socialno službo. Tudi tej cerkvi ne more nihče očitati, da je socialistična, in zato ne bo menda nihče mislil, da je njeno pričanje pristransko za socialiste. Če pa pirhaja taka organizacija, ki nima prav nobenih stikov z rdečkarji, do enakih zaključkov kakor socialisti, tedaj smemo to pač smatrati za precej izdatno potrdilo svojih trditve.

Omenjeni odbor je preiskaval razmere v Coloradi in rever. Henry A. Atkinson je podal o rezultatih poročilo, ki pravi:

"V Coloradi, v štrajkarskem okraju vlada 'kralj', ki uboga premogarske družbe; sodišča so vsesilno zaprta onim, ki si nakopljejo sovražstvo teh podjetij; delavce, ki povzročajo preveč sitnosti, odstranjujejo najeti pretepači in ubijalci; zakoni in državna ustava je odpravljena; coloradski milicijarji, poslani za vzdrževanje reda, so dobivali dvojno plačo, služeci državi in rudniškim družbam.

Premogarske družbe obvladajo politiko v onih krajih, v katerih je stavka. One odločujejo o volitvi sodnikov, šerifov, koronerjev in asessorjev. Kar se zakonov tiče, lahko delajo, kar se jim zljubi.

Jefferson Farr, šerif okraja Huerfano, je petnajst let v uradu. Znan je kot 'kralj okraja Huerfano.' Eden njegovih častilcev mi je dejal: 'Kar pravi, to velja.'

Ne gre pa za to, kaj pravi on, ampak kaj pravijo premogarske družbe. Te družbe so dosegle njegovo izvolitev kakor tudi izvolitev drugih uradnikov, ter jih kontrolirajo. Nemogoče je doseči veljavnost zakonov, in sodišča so resnično zaprta tistim, ki zbudijo na kakšen način sovražstvo rudniških družb."

Če pravi to rev. Atkinson, tedaj se menda tudi nam lahko verjame, da je res tako. Ampak vlada Zedinjenih držav nima toliko moči, da bi priborila zakonom veljavnost vprico kapitalističnih družb.

FONDI ZA "RUMENE PSE."

Veliko se je že govorilo o fondih za "rumene pse" v zvezi z velikimi družbami. Že pri preiskovanju zavarovalnih družb v New Yorku in pozneje pri preiskavi železnice New York, New Haven, Hartford se je pokazalo, da je bilo veliko denarja izdanega za "javno mnenje" in za zakone v prid velikemu kapitalu.

Država Illinois in mesto Chicago stoji sedaj pred podobnim škandalom, v katerega je zapletena velika družba, ki je z denarjem iskala vpliv v mestu in v zakonodajni zbornici v Springfieldu. Denar za ta graft se je v knjižgah družbe vpisaval pod postavko "za potrebe železnice."

Gre za železnico Chicago in Western Indiana.

Pred sodnikom Sullivanom je izpovedal priča John C. Fetzer, zemljiški agent, da je izdal predsednik železnice Benjamin Thomas 212.000 dolarjev za podkupovanje politikov, da bi izkusili v illinoiski legislaturi doseči zakone v prid družbi. To se je godilo tudi v mestnem svetu. Skupno gre za svoto 525.000 dolarjev. Poleg Thomasa je imenovan tudi prejšnji predsednik železnice W. J. Henley in Peabody and Uphan Coal Co.

Denar se je rabil, da bi se bil urednil zakon 777, za omejitve General Electric Co. v okolici Dearborn postaje, da bi bile gotove ulice zaprte v prid železnici in da bi bil na novo izvoljen bivši župan Bussem.

Če ne bi bila masa volilcev tako zaslepljena, kakor je, bi se že našlo zdravilo tudi zoper take praktike. Ampak ravno s takim denarjem si dajo tudi volilec mazati oči.

Božje razodetje.

V davnih časih so ljudje mislili, da je zemlja velika, sonce pa majhno in druge zvezde še manjše.

Tako je bilo videti, pa so verjeli tako. Mislili so, da vzhaja sonce zjutraj na vzhodu in zahaja zvečer na zapadu.

Tako so jim kazale oči, pa so verjeli tako. Vere so nastajale v tistih časih, ko je bilo človeško znanje še na tej nizki stopnji.

Pozneje so ljudje dobili opazovalna sredstva, ki so se množila in zboljšavala. Danes vemo, da je zemlja majhna v primeri z našim solncem, majhna tudi v primeri z nekaterimi planeti, še manjša v primeri z drugimi solnci. Vemo, da je na milijone solne in sploh zvezd. Vemo, da ni zemlja nikakor kaj posebno odlikovana med njimi.

Danes vemo, da zvezde niso lučice na nebu, namenjene, da svetijo ponoči zemeljskemu človeku, ampak da ima vsaka svojo lastno nalogo in da sledi naša zemlja kakor vse druge naravnim zakonem.

Bog, stvarnik sveta, je vsegaden. Tako uče in trdijo. In vsaj tem imajo prav: Če ni vsegaden, ne more biti Bog. Ker pa trdijo z vso odločnostjo, da je Bog, oseben Bog, stvarnik vsega, kar je.

Torej mora biti vsegaden, ne le sedaj, ampak od vseh večnih začetkov. To, kar mi danes vemo, je v primeri z njegovim večnim znanjem manjše kakor kapljica v oceanu.

Pravijo, da je sveto pismo božje razodetje. Ali to sveto pismo je v nasprotju z dokazanimi rezultati znanosti. Ono postavlja človeka kot izvoljenca božjega v sredino vsega svetovja, ki je ustvarjeno le za njega. Ono dela iz zvezd nočne svetilke za človeka. Ono obrača sonce okrog zemlje.

A vse to ni resnično. Kako pridejo te neresnice v "božje razodetje"? Mar Bog v tistih časih vendar ni vedel, kakšen je njegov svet, ki ga je sam ustvaril? Mar je namenoma razodel "svojemu izvoljenemu narodu" neresnice?

Ne enega, ne drugega ne more misliti človek, če veruje v Boga. Zakaj Bogu se ne more pripisati ne neznanje, ne nameravana neresnica.

Kako morejo torej misleči ljudje še verjeti, da je Bog sam razodel, kar uči vera?

Socializem potrebuje junakov za kulturo, ne pa za barbarstvo.

Vojak socializma ve, za kaj se bojuje; Franc Jožefov vojak ne more vedeti tega.

Mi ne preklinjamo evropskih vojakov, ampak obžalujemo jih.

Kdor zaničuje delo, ne ve na kakšnem svetu je doma.

Neumnost je zlata jama za tiste, ki znajo kopati v njej.

Socialist se mora vedno učiti. Kar se je naučil mu daje podlago, da se lahko več nauči.

Junaštvo in sužnost.

S pomočjo suženstva so se izvršila velika dela n. pr. egiptovske piramide. Takrat ni bilo niti slutnje sedanjih mogočnih strojev. Prosta človeška moč je morala postavljati ogromne zgradbe iz ogromnega skalovja. Bilo je velikansko delo.

Zato vendar ne bo prihajalo duševno zdravemu človeku na misel, da bi imenoval suženstvo veliko, slave vredno reč.

Vojaki v sedanji vojni opravljajo sužensko delo. Krvavo, pa sužensko. Zakaj streljati, sekati, bosti, paliti morajo, ker jim je ukazano in tako, kakor jim je ukazano. Njihova volja, njihove ideje, njihovi cilji nimajo nič opraviti pri tem.

Kakorkoli ogledujemo to stvar, velja vse to še posebno za Avstrijo. Srbija je bila napadena. Srbi imajo občutek, da branijo košček svoje svobode proti despotični in roparski Avstriji. Belgija je bila od znorelega Viljema na najpodlejši način napadena. Belgiji se branijo. Francozi branijo svojo republiko in demokracijo proti pruskemu imperalizmu.

Kaj brani slovenski, hrvaški, slovaški, češki, italijanski vojak v Avstriji? Nič drugega kakor moč svojega zatiraleca, da ga bo mogel nadalje zatirati. Nihče ni napadel Avstrije, da bi jo bilo treba braniti. Nihče ni od zunaj napadel avstrijske konstitucije avstrijskega parlamentarizma; to je vedno napadala le avstrijska vlada sama.

Avstrijski vojak ne more imeti prav nobene ideje v tej vojni. Zato ne more biti junak. Kajti v sužnosti ni junaštva.

Junak je človek le tedaj, če izvrši veliko, pogumno delo iz svoje volje, iz svojega prepričanja.

Junaki so bili tisti, ki so se bojevali za svobodo, ne pa tisti, ki se bojujejo za zatiranje.

Socializem ni nikakršno "zbožšano" krščanstvo. To so že dovolj poizkušali reformirati, pa niso z vsemi reformami izpremenili njegovega bistva, ki je nazadnjaško in despotično. Z reformami ne morem iz tigra napraviti ovce, iz ovce pa ne leva.

Kako bo cerkev ženi v politiki priznala pravice, če jih ji odreka v cerkvi?

Pravijo, da je za ženo najvišja, oziroma edina naloga roditi otroke. Obenem pravijo, da ženo onečisti porod in šele cerkev jo more zopet očistiti.

Torej bi bila nesnaga najvišja naloga žene! In tisti, ki je to tako modro uredil, je Bog. Po njihovih "modrih" naukih...

Kdor odreka delavstvu boljši materialni položaj, mu brani višjo kulturo. Kapitalizem, ki peha delavstvo v materialno bedo, je torej protikulturen.

Socializem ni nova verska sekta, ki hoče zmesiti "dobre ljudi" da bodo potem napravili nebesa na zemlji; socializem se bojuje za boljše razmere, da se bodo mogli iz njih roditi boljše ljudje.

Krog narodnega življenja je tesan, življenje človeštva je široko. Če smo Slovenci, smo Sloveni; ni treba, da bi nas bilo tega sram, pa tudi ni povoda, da bi bili posebno ponosni na to. Razun tega, da smo Slovenci, smo tudi delavci in ljudje, pa imamo zato mednarodne interese.

Med pametnimi ljudmi so narodni in mednarodni interesi lahko v popolnem skladu. Tak sklad želimo.

ČRNA VOJSKA.

Zdaj ni več dvoma, da pobirajo v Avstriji trumoma pod zastave take ljudi, ki so bili že spoznani za nesposobne ali pa katere so bili morali kot nesposobne odpušiti od vojaštva. Treba pa je vedeti, da so zadnja leta sploh že jemali ljudi, ki niso zadostovali predpisom. Še lani so vojaški listi tarnali, da se morajo komisije pri naborih zadovoljevati z ljudmi, ki pravzaprav nikakor ne bi spadali v vojaško suknjo. Kljub temu so rekrutni kontingent za stalno vojsko in za domobranstvo dvakrat zapored povečali za več kakor 80.000. Kje naj bi bilo torej ostalo še kaj sposobnega?

Normalna črna vojska je že davno vpoklicana in kakor vemo, ne dela službe po garnizijah, temveč velik del je poslan na bojišča. Domačo službo pa opravljajo vsakovrstna društva.

Vendar pregledujejo zdaj zopet črnovojnike. Vsi tisti, ki so bili prej četudi pri vseh naborih spoznani za nesposobne, ali pa ki so bili superarbitrirani, se morajo zopet oglašati. In kako postopajo pri teh novih naborih, pokažejo nekateri primeri:

V Celovecu je bilo za črnovojniško službo potrjenih 14. okt. pri "Sandwirtu" od 186 iz sodnega okraja Trg 97, v "Kaertnerhof" od 235 iz mesta Celovec in tujih 195; 15 okt. pri "Sandwirtu" 93 od sodnega okraja Trg (3. del) 57, v "Kaertnerhof" od 92 iz Celovec in tujih 80. Od 3161 pri črnovojniški komisiji I. pri "Sandwirtu" iz Koroške so bili 1703 potrjeni v črnovojniško službo. Povprečno 54 odstotkov. Od 3101 iz mesta Celovec in okolice ter z dežele je bilo od črnovojniške naborne komisije II. v "Kaertnerhof" za črnovojniško službo potrjenih 1809, povprečno 58 1/2%. Potrjeni so morali priti dne 26. okt. zjutraj v Celovec k izveščanju.

Reški listi poročajo, da je bilo na naboru črnovojniških obvezancev 283; od teh je bilo 744 potrjenih, nesposobnih pa 79.

Podobno se glase vesti iz vseh krajev, odkoder prihajajo poročila v javnost: Po 54, 60, 70 in še več odstotkov jih odloče. Izmed takih, ki so imeli črno na belem, da so nesposobni!

Kaj ostane torej še moških doma?

Slišati je, da nameravajo klicati celo ljudi od 42. do 50 leta. Človeku bi se zdelo to neverjetno, če ne bi videli, kaj že zdaj jemljejo. Mogoče je nazadnje torej tudi to. "Gori" jim je pač vseeno, če ne ostane izza vojne v deželi nič moškega razun starecev in pohabljenec.

Kdor zna to premisliti, naj pa še obožava ali pa zagovarja Avstrijo!

REVMATIČNE BOLEČINE

so zelo nadležne neprilike. Ako ste nadlegovani z njimi, nadgrnite

Severa's Gothard Oil

ter si pridobite hitro olajšbo. Priporoča se tudi zoper nevalgične bolečine, krče, otekline, izvinjenja in razteze kit in otoolkljaje. Njegov upliv v slučaju revmatizma najboljšje opisuje gori tiskano pismo, katero smo pred kratkim prejeli.—Zoper bolečine in okorelosti nadgrnite Severovo Gothardsko olje. Cena 25 in 50 centov.

Za otroke in odrasle
SEVERA'S TAB-LAX.
(Severovo Tab-Lax).
Sladkorno odvajalo.
Cena 10 in 25 centov.

Milo, tako izborno kakor je
Severa's MEDICATED SKIN SOAP
(Severovo Zdravilno Milo)
ima veliko uporab.
Cena 25 centov.

Severovi pripravki so naprosili v vseh lekarnah. Zahtevajte samo Severovo. Ako vas lekarnar ne more zadočiti, naročite jih od nas.

W. F. SEVERA CO., Cedar Rapids, Iowa

30 DNI NA POSKUŠNJO

Podpišite na spodnji kupon Vaše ime in priimek in ga pošljite nam, nakar Vam bomo poslali

VICTOR ALI COLUMBIA PHONOGRAPH, kakor tudi 12 plošč s slovenskimi pesmimi prosto, — ZA 30 DNI NA POSKUŠNJO.

Po preteku 30 dni če Vam ugaja ga lahko obdržite in plačujete nanj po

\$2.00 NA MESEC

S strojem vred pošljem tudi pisano garancijo za 15 let.

Ta kupon je dober za vse kraje Zed. držav in Canade. Pošljite ga na naslov:

SAUL BIRNS, 117 Second Av., Dept. 139, New York

VICTOR.....COLUMBIA.....
IME.....
NASLOV.....

Največja slovanska tiskarna v Ameriki je

Narodna Tiskarna

2146-50 Blue Island Avenue, Chicago, Ill.

Mi tiskamo v Slovenskem, Hrvaškem, Slovaškem, Češkem Poljskem, kakor tudi v Angleškem in Nemškem jeziku. Naša posebnost so tiskovine za društvo in trgovce. "PROLETAREC" se tiska v naši tiskarni.

POZOR ROJAKI!

Ako ste kupec za zemljo ali farmo, ne ozirajte se na pretirane in vabljuje oglase različnih zemljiških agentov, v katerih vam vsakovrstne stvari obljubujejo, kakor stalno delo, brezplačno stavljanje in čiščenje zemlje in druge vabljuje prevzeme katerih uploh ne morejo in ne nameravajo spolniti. Veliko časa in dragocenega časa si boste prihranili ako pišete po natančen in resničen popis zemlje, kraja, kupnih pogojev, mapo izključno samo slovenske farmarske naselbine v Wausaukee, Wis., kjer ima že mnogo rojakov kupljeni svet in jih je že lepo število naseljenih. Tam je svet prav rodovit in rodi vsakovrstne poljake pridelke, ravno tako raznovrstno sadje in vinsko trto. Ta svet se nahaja tik prijaznega mesta, šol, mlekarne, banke, trgovin, žage, železniške postaje in mnogo drugih podjetij.

Priporočamo rojakom, kateri želi biti dobro in pošteno postrežen dobiti dober in rodovit kos zemlje v zdravem in prijaznem kraju ter biti vsestransko zadovoljen, da pišete rojaku A. Mantel, L. Box 221 Wausaukee, Wis. po natančne informacije in mapo tamošnje slovenske farmarske naselbine, predno greste kam drugam svet gledati in po nepotrebnem čas in denar trati.

Kaj mislimo o Slovencih?

Tisto povest o očetu in sinu, ki sta gnala osla na semenj, pozna pač vsak šolarček. Tudi mi jo poznamo. Tudi o sebi ne mislimo, da bi mogli ustreči vsem ljudem. In ker ne mislimo tega, ne gremo za tem ciljem. Tako umetnost poskušajo spekulacijski listi, katerim je vseeno, kaj da se natisne, da je le biznis.

Ampak včas se je vendar čuditi kako si delajo ljudje uganke tam, kjer jih ni. Tak rebus je nekaterim: Proletarec in Sloveni. Enim smo premalo nacionalni, enim pa preveč. Kar pišemo, je sicer vedno enako, še se čita zjutraj ali pa zvečer. Ali—oče in sin sta gnala osla na semenj.

Torej koliko imamo narodnosti v sebi?

Natančno toliko, da moremo z njo mednarodno čutiti in misliti in da ne postanemo šovinisti. Nič več in nič manj nismo Slovenci kot toliko, kolikor je pravično.

Ker nismo slepi, bi morali biti neumni, ako bi tajili narodnost. Na svetu so različni narodi, kakor je različno drevje, kakor so različni kraji, različne vode, različni ljudje. Tisti, ki pravijo: "Človek je samo človek, razlike ni nobene, torej ne opravijo ničesar pri nas. Kajti razlike, ki jih lahko vidimo in dotipamo, so razlike.

Ali na drugi strani so ljudje, ki zahtevajo, da bi smatrali Slovence za čisto poseben narod, kateremu ni noben drugi enak ali podoben, za pleme, katero bi se smelo samo obredovati in obožavati. To pa zopet ni nič za nas, ker smatramo Slovence za narod med narodi; ne za narod izpod drugih, pa tudi ne za narod nad drugimi.

Eni hočejo, naj se narodnost enostavno zanikuje; tega ne moremo. Drugi hočejo, naj narodnost navdušuje; tudi tega ne moremo. Za nas je narodnost dejstvo, ki se

ne da s potezo peresa spraviti s sveta; ampak ob tem dejstvu ostane človek lahko popolnoma trezen.

Slovenci so skupina po jeziku. Vsak narod je taka skupina. Iz tega pa nikakor ne sledi, da so vsi Slovenci enaki. Eni so veliki, drugi majhni, eni debeli, drugi suhi, eni bogati, drugi revni, eni učeni, drugi nevedni, eni pametni, drugi neumni. Med Nemci, Italijani, Madžari, Rusi, Francozi, Angleži i t. d. je ravno tako.

Razlik med člani posameznega naroda je več kakor pa podobnosti. Torej ne more biti narodnost edina podlaga, na kateri si človek osnuje življenje.

Čim bolj ne kakšen narod razvija, tem večje postajajo razlike med njegovimi člani. Med Eskimoti ali Patagonci je veliko več podobnosti kakor med Francozi ali Angleži. Pri takozvanih divjakih so vsi divji; vsi morajo živeti po enem načinu, imajo skoraj popolnoma enake šege, enako vero, enako mišljenje. Nemški ali ameriški kapitalist živi čisto drugače kakor nemški ali ameriški rudar; slovenski ali italijanski profesor išče vse drugo družbo kakor slovenski ali italijanski kmet; slovenska ali madjarska dama se drugače oblači kakor slovenska ali madjarska služkinja; ampak življenje slovenskega veleposelnika je podobno življenju angleškega ali španskega ali pa ruskega veleposelnika, medtem ko živi slovenski delavec podobno kakor nemški, poljski ali pa portugalski delavec.

Ker vemo, da so delavci vseh narodov izkoriščani po enakih zakonih, ker nadalje vemo, da imajo kapitalisti vseh narodov enake interese, kar se tiče izkoriščanja delavcev, ker naposled vemo, da se more kapitalistična moč premagati le z delavsko močjo, želimo in se trudimo, da bi privedli delavce vseh narodov v enotno organizacijo. Zakaj brez take organizacije

nimajo moči in se ne bi mogli nikdar osvoboditi. Pri tem ne sme ovirati delavcev prav nobena narodnost, torej tudi slovenska ne.

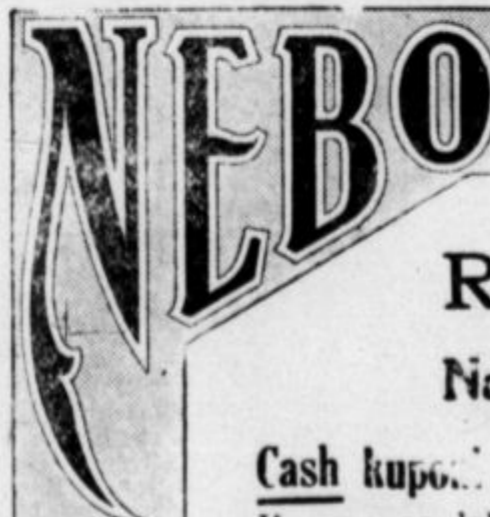
Kadar napolnjujejo šovinisti delavcem glave z narodnostjo, nimajo drugega namena, kakor da jih odvrnejo od pravega spoznanja svojega delavskega položaja in od mednarodne organizacije, ki je nevarna mednarodnemu kapitalizmu. Nikdar ne ovira narodnost kapitalistov, če gre za dobiček. Med slovenskim gospodarjem in slovenskim delavcem, med nemškim kapitalistom in nemškim proletarcom ni nobene narodne solidarnosti, kadar se vpraša za boljše mezo.

Kaj pa hočemo torej za Slovence? Ali nam to sploh nič ni mar?

Pač. Za Slovence zahtevamo natančno to kar za vsak narod. Nič več, nič manj. Enakopravnost in tisto svobodo, da se na narodnem polju lahko razvijajo po svoje. Tam kjer gre za resnično narodna vprašanja: Za književništvo, za šole, za občevarje med seboj, zahtevamo, da naj odločajo Slovenci sami, kakor naj v svojih čisto narodnih vprašanjih vsak drugi narod, sam odloča. Noben narod ne bodi podložen drugemu, nobeden ne gospoduj nad drugim.

Ker so nekateri posebno radovedni z ozirom na sedanji položaj, naj tudi to povemo: Mi nismo ne za Avstrijo ne za Rusijo, ampak za svobodo. Nekaterim gre to težko v glavo, ker mislijo, da mora biti narod na vsak način nekomu podložen. Pa ne moremo pomagati. Nam je eno hlapčevanje tako zoprno kakor drugo.

Toda če zahtevamo svobodo za čisto narodno življenje, ni s tem rečeno, da naj se okrog vsakega naroda zgradi kitajski zid, da ne pride drug z drugim v dotiko. Človeštvo je več kakor narod, in vprašanja gmočnega življenja niso narodna vprašanja.

GORK TIP
CIGARETTES

Rabite dober tobak

Najboljši pridelek v Ameriki

Cash kupone v vsakem zavoju
Kupone se lahko izmenja za gotovino ali vrednostne predmete

Vsakdo jih pozna
Vsakdo jih kadi
Vsakdo jih hvali

Vsaki trgovec jih prodaja.

P. LORILLARD COMPANY
NEW YORK CITY.

ADVERTISEMENT

SLOV. DELAVSKA

PODPORNA ZVEZA

Ustanovljena dne 16. avgusta 1906.

Inkorporirana 22. aprila 1909 v državi Penn.

Sedež: Conemaugh, Pa.

GLAVNI URADNIKI:

Predsednik: FRAN PAVLOVIČ, box 705, Conemaugh, Pa. Podpredsednik: JOSIP ZORKO, R. F. D. 3, box 91ja, West Newton, Pa. Tajnik: ALOJZIJ BAVDEK, box 187, Conemaugh, Pa. Pomožni tajnik: IVAN PROSTOR, box 120, Export, Pa. Blagajnik: JOSIP ŽELE, 6108 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio. Pomožni blagajnik: JOSIP MARINČIČ, 5409 St. Clair Ave., Cleveland, O.

ZAUPNIK:

ANDREJ VIDRIH, box 523, Conemaugh, Pa.

NADZORNIKI:

VILJEM SITTER, 1. nadzornik, Lock box 57, Conemaugh, Pa. FRAN TOMAZIČ, 2. nadzornik, Gary, Ind., Tolleston, Sta., box 73. NIKOLAJ POVŠE, 3. nadz., 1 Craib st., Numrey Hill N. S. Pittsburg, Pa.

POBOTNIKI:

IVAN GORAČEK, 1. porotnik, West Mineral, Kansas, box 211. JAKOB KOČJAN, 2. porotnik, 274 Lannen Street, Johnstown, Pa. ALJOZIJ KARLINGER, 3. porotnik, Girard, Kansas, R. F. D. 4. box 86.

VRHOVNI ZDRAVNIK.

F. J. Kern, M. D., 6202 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

GLAVNI URAD v hiši št. 46 Main Street, Conemaugh, Pa.

POMOŽNI ODBOR.

Spendal Ivan, Conemaugh, Pa., box 273. Gačnik Ivan, 425 Coleman Ave., Johnstown, Pa. Gabrenaja Jakob, box 422, Conemaugh, Pa. Beve Franc, R. F. D. 5, box 111, Conemaugh, Pa. Suhodolnik Ivan, box 781, South Fork, Pa. Zoler Alojzij, box 514, Conemaugh, Pa.

PRIPRAVLJALNI ODBOR ZA ZDRUŠTEV SLOVENSKEH PODPORNH NAPREDNIH ORGANIZACIJ.

Predsednik: Viljem Sitar, box 57, Conemaugh, Pa., član S. D. P. Z. Zaveznik Jožef, 2821 Crawford Ave., Chicago, Ill., član S. N. P. J. Martin Konda, 2656 So. Crawford Ave., Chicago, Ill., član S. S. P. Z. Hraat Anton, P. O. New Duluth, Minn., član S. N. P. J. Stefančič Martin, box 78, Franklin, Kans., član dr. sv. Barbare. Frank J. Aleš, 4006 W. 31st St., Chicago Ill., član S. D. P. & P. D. Goršek Ivan, box 211, West Mineral, Kans., član A. S. B. P. D.

Uradno Glasilo: PROLEARTC, 4006 W. 31st Street, Chicago, Ill.

Cenjena društva, oziroma njih uradniki, so ujudno prošeni, pošiljati vse dopise in denar, naravnost na glavnega tajnika in nikogar drugega. Denar naj se pošilja glasom pravil, edino potom Poštah; Expressih; ali Bančnih denarnih sakaznic, nikakor pa ne potom privatnih čekov.

V služajo, da opazijo društveni tajniki pri poročilih glavnega tajnika kake pomanjkljivosti, naj to nemudoma naznanijo urad glavnega tajnika, da se v prihodnje popravi.

Društvo "Planiski Raj", štev. 35.

S. D. P. S.

NAZNANILO.

Lorain, Ohio.

Tem potom opozarjam vse člane društva "Planiski Raj", št. 35. S. D. P. Zveze, v Lorain, Ohio, da se polnoštevilno udeležijo prihodnje mesečne seje, ki se bo vršila dne 13. decembra 1914 ob 1. popoldan v navadnih prostorih, ker je to zadnja seja tega leta, in imamo rešiti več važnih točk, in je obenem volitev društvenega odbora za leto 1915. Vsak član, ki se ne udeležijo te seje, bo moral po sklepu zadnje seje plačati 50c v društveno blagajno.

S sobratskim pozdravom

Jacob Ulebcar, tajnik.

Društvo "Zavedni Štajerc", štev. 9. S. D. P. Z.

NAZNANILO.

Johnstown, Pa.

Članom društva "Zavedni Štajerc", štev. 9. S. D. P. Z. se naznanja, da se bo na redni mesečni seji dne 20. decembra 1914 volil novi odbor. Kdor se ne udeležijo te seje, plača 50c v društveno blagajno.

Andrej Dobnikar tajnik.

Sl. del. podp. društvo "Slovenski Bratje".

NAZNANILO.

Avella, Pa.

Vsem članom naznanjam, da bo glavna seja društva dne 13. decembra t. l. Kdor se te seje ne udeležijo, bo moral po sklepu plačati 1 dolar v društveno blagajno.

Geo. Vidmar, drušv. tajnik.

slušalo menda tudi v tem in bi bilo ostalo doma.

Pa kriče, da zatirajo socialisti vero! Ali se ne bi sedaj lahko pokazalo v jasni luči, da jo najbolj zatirajo sami? Kdo more še verjeti da so službeniki tistega, ki je učil: "Mir ljudem!" in "Ne ubijaj!" Kdo more verjeti humberjarjem in hlapcem kapitalizma? Fr. Zagar.

Reading, Pa.

Cenjeni sodrug urednik!

Prosim Vas, uvrstite teh par vrstic v naš priljubljeni list Proletarec. Spročil bi rad, da gre z delom pri nas strašno slab. Več kakor polovica delavcev je brez vsakega dela. Lačni se klatijo po ulicah, dasi imajo pridne roke in bi radi delali. Človeka se najbolj razdraži, če pomisli na tisto hlapčevstvo, ki pridga, da pridnemu ni treba kruha stradati. Kako ga ne bo stradal, ko mu ga reže kapitalist le tedaj, kadar ima sam bogat profit od tega?

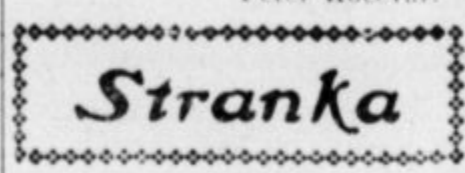
Rad bi tudi nekoliko sporočil o volilnem boju, ki smo ga imeli pri nas. Volilna agitacija proti socialistom je bila velikanska. Socialistična stranka pa tudi ni bila lena. Pridno je prirejela shode, katerih so se delavci udeleževali v velikem številu.

Dne 3. novembra smo se zbrali pred Labor Lyceum, kjer smo mirno pričakovali naznanilo o rezultatu. Dolgo časa so republikanci in demokrati noreli od veselja, ker so imeli pri štetju dolgo večino glasov proti nam. Po Penn St. so korakale bande gorindol in igralce, kakor da se rogajo socialistom. Ali naenkrat so je obrnile. Ob 12. so začeli naraščati socialistični glasovi in ob 1/2. se je pokazalo, da so delavci izvolili svojega sodruga Jones Maurezja v državno postavodajo. Hipoma se je priredila sijajna demonstracija. Socialisti so prišli z rdečo zastavo na ulico; čez tisoč delavcev je korakalo v spravedno in burni klici "Hurra for Socialism! Down with Capitalism!" so oznanjali, kaj pomeni ta manifestacija. In na tisoče delavcev je vstalo iz gorke postelje, ter pozdravljalo z enakimi klici. Tako smo korakali dve uri po mestu, in Reading je videl, da se zavedamo svojega razreda in si ne damo več vsiljevati zastopnikov, ki potem zastopajo našega sovražnika.

Bil je slavosten čas in marsikaterega tovariša je osvežila ta delavska zavest.

Priporočil bi tistim delavcem ki imajo že prvi papir, da si prikskrbe še drugega, ter povečajo našo armado za drugo jesen. Ko bodo županske volitve. Človeka veselijo, ko vidi, da glasujejo vsi, ki imajo volilno pravico, socialistično, izvzemši tistih par rojakov, ki imajo državljanske papirje le zato, da jih ne bi potisnil Franc Jožef v soldaški jopič. Od vas, ki dobite letos druge papirje, pričakujemo poštene delavske pomoči proti skupnemu sovražniku kapitalizmu. V radosti nad našo zmago pozdrav vsem sodrugom!

Peter Kocovar.

VABILO.

Chisholm, Minn.

Udruženje št. 22 J. S. Z. ima svojo redno sejo v hotelu "Balkan" pri sodrugu Gavrihu. Vsi člani so vabljeni, da se udeležijo. M. Gavrich, tajnik.

ZASTOPNIKI PROLETARCA

- ARKANSAS. Fort Smith—Jenny Lind: Frank Gorene F. F. D. 3, Box 165 in Jos. Kogaj, Box 182. Hartford: Louis Slammik, box 36. Huntington: Karol Petrič, box 204. COLORADO. Pueblo: Charles Pogorelec, 508 Moffat St. in Jos. Hočvar. Leadville: Joe Zakšek, 310 W. 2nd St. Walsenburg in druge nasebine: Frank Blatnik, box 711. IOWA. Doodward: Jack Bergant, R. 4, box 87. INDIANA. Clinton: Viktor Zupančič, 858 N. 9. St. Indianapolis: J. Bruder, 710 Holmes st. KANSAS. Corona: Blaž Mezori, box 162. Columbus: Martin Jurečko, R. R. 3, box 60. Franklin—Girard: Fr. Wegel, box 38. Frontenac: John Bedene, box 154. Radley: John Goršek, P. O.

Stone City: Mike Fine, box 496. Mulberry: Anton Sular R. F. D. 1. Dunkirk-Pittsburg: Thomas Wolk, R. R. box 172. Pittsburg: Andrej Podlesnik R. R. 8, box 102; Jakob Selak R. R. 8.

MICHIGAN.

Copper Country: Anton Muro, 511 — 5th St., Calumet, Mich. Detroit: F. C. Oglar, Joe Preimer in Thos. Petrič.

MINNESOTA.

Aurora: John Oražen, box 344. Biwabik: Frank Mahnič, box 122. Chisholm: Math. Richter, box 308. Ely: John Teran, box 432. Eveleth: Jacob Ambrožič, 419 Pierce st. in Max Volžansk. Gilbert—McKinley: John Konecijo, box 43.

MISSOURI.

St. Louis: V. Čankar, 2213 Gravois av.

MONTANA.

Bear Creek: Frank Daniček, P. O. Klein: M. Meznarich, box 227. East Helena: J. B. Mihelich, L. B. 200. Red Lodge: John Gerkman, box 44. Roundup in okolica: Frank Novak, box 136.

NEW-YORK.

New York City: L. Markun, 129 E. 29. St. Little Falls: Frank Masle, 37 Casler st.

OHIO.

Barberton: John Balant, 436 — 1st St. in Fr. Zmrzlikar, box 121. Bridgeport: John Zankar, box 375. Cleveland: Anton Pozareli, 5810 Prossa Ave., Math Petravžič, 1168 E. 76 St., Andrej Bogataj, 1095 E. 71. St. in Louis Stegovec, 1107 E. 61 St. Collinwood: Dominik Blümmel, 16216 Park Grove Ave., Anton Kužnik, 452 — 158 St. in Joe Kunčič, 439 E. 156 St. East Palestine: Jack Istenich, 436 E. Martin St. Girard: Frank Ban, box 365. Glencoe: Nace Ziemberger, L. Box 1. Youngstown: John Petrič, box 680 in M. Urbas, box 431. Piney Fork: Louis Glaser, box 112. Struthers: John Rayer, box 357.

OREGON.

Oregon City: Frank Sajovic, 131—18th St.

PENNSYLVANIA.

Bessemer: Jak. Popetnik, box 159. Broushon: Jacob Dolenc, box 181. Meadow Lands: Jos. Blajak, box 253. Claridge: John Mlakar, box 68, in Fr. Zurnan, box 255. Conemaugh: Andrej Vidrih in Frank Pavlovič, box 523. Duino: Frank Kaučič, box 72. Export in cela Pa.: John Prostor, box 129. Fitz Henry: Frank Indof, box 113. Forest City in Vandling: Frank Rataic, box 685 in Anton Drasler, box 9. Garrett: Stephen in Mrs. Zabrje, R. F. D. box 53. Greensburg: Frank Matko, Key Stone Hotel. W. Newton: Jos. Zorko, R. F. D. 3, box 50. Wickhaven: Luka Kralj, box 68. Willock: Jak. Miklaučič, L. Box 3. Yukon: Anton Lavrič, box 8. Hermine: Jos. Brie, box 136. Imperial: Ig. Maršet, box 328. Irwin: Louis Brie, R. F. D. 3, box 106. Johnstown: Math. Gabrenja, R. F. D. 1, box 120, in Jacob Kočjan, 274 Lannen St. Lloydell: Anton Stražisar, box 51. Manor: Fr. Demšar, box 253. Marianna: Louis Mihevc, box 25. Morgan: J. Kvartič, box 453. Pittsburg: Blaž Novak, 6568 Rowan Ave. in Anton Zidanšek, 4034 Willow Street.

Reading: John Pezdire, 343 River St. Sharon: Jos. Paulenich, R. F. D. 57, box 44. Smithton: Joseph Radišek, Central Hotel. Westmoreland Co.: Frank Podboy, box 862, in Jakob Rupert, box 238, So. Fork.

UTAH.

Scofield: John Brezovar, box 27. Winterquarters: Vine. Raunikar, box 72. Murray: Vine. Branselj, box 1. W. Virginia. Davis in okolica: John Križmančič, box 283. Thomas: Frank Kočjan, box 272. WASHINGTON. Roslyn: John Zobeč, box 19 in Geo. Jannček, box 188. Black Diamond: Math. Petshnik, box 4.

WISCONSIN. West Allis: Frank Bender, 471—53 av. Kenosha: Frank Zerovec, 18 Howland Ave. Milwaukee: Ig. Kušljan, 229 — 1st av. in John Kraine, 371 National Ave.

WYOMING.

Frontier: John Widitz, box 79. Zulte: Louis Benčina, box 126. Superior: Lucas Groser, box 341. Susie: John Peternel, box 51. Sweetwater: Pavel Hribar, P. O. Reliance: Lovr. Ušeničnik, box 96. Rock Springs: Math. Batič, box 427 in F. S. Taveher, 674 Ahsay Ave. Gunn: Frank Tomine, box 20.

ILLINOIS.

Aurora: John Blaschitz, R. F. D. 4, box 68. Chicago: Frank Aleš in Frank Zajc, 4008 W. 31 St. De Pue: John Koman, box 86. Johnston City: John Slivnik, box 599. Joliet: Jos. Ivanetich, 205 Moran St. La Salle: Vence Obid, 438 Berlin St. in John Rogel, 427 Berlin St. Livingston: Frank Krek, P. O. Nokomis: John Mekinda, box 607. Panama: Jos. Ferjančič, box 10. Springfield: Frank Bregar, c. o. F. Kramzar R. R. 8. Staunton: Anton Aucec, box 158 in Joe Mostar, box 351. Waukegan—North Chicago: John Zakovšek, 759 1/2 Marion St., in John Mahnič, 425 Helwedere St. Witt: John Zupančič, box 34.

Opomba upravnitva. Pri sestavi imenika zastopnikov po državah smo zapazili, da se nam je nekaj zastopnikov porazgubilo. Bržkone so pomrli, ali pa so se morda šli vojskovat za domovino. To so pač uganke, katere je težko razvozlati. Prihodnji teden pošljemo aktivnim zastopnikom "pole" in imenik naročnikov. Ako kdo želi biti dober zastopnik Proletarca, naj nam piše, da mu pošljemo potrebne listine. Seveda smo najbolj veselji živih zastopnikov. V splošnem pa pripoznamo, da imajo naši zastopniki v teh slabih časih tudi težavno stališče za pridobitev novih naročnikov.

AMERIKA NE BO IMELA VOJNE!

Hvala bogu — odleglo nam je! Kdor je zadnji teden čital ameriško meščansko časopisje, se je moral že ustrašiti, da bo tudi naša republika zapletena v svetovno vojno. To "merodajno" časopisje je bilo že tako razburjeno, kakor da bi bilo vsak trenutek neizogibno pričakovati napoved vojne Turčiji.

Bila je — bogpomagaj — velika reč. Ko se je Turčija "morala" vmešati v vojno, je razglasila, da je luka v Smirni, v Mali Aziji zaprta za tuje ladje. Ameriška križarka "Tennessee" pa je baje morala varovati interese ameriških državljanov v Smirni. Odposlala je čoln v luko, Turki pa so streljali nanj.

Kdor želi vojno, bi bil imel najlepšo priliko zanjo. In — kakor pravimo — so nekateri listi res že pisali, kakor da ni drugega izhoda. Pa se je izkazalo, da je vendar drug izhod, ki se imenuje mir: V Washingtonu so se prepričali, da se stvar lahko mirno poravnava. Tudi mi smo prepričani. In če v Washingtonu nečje vojne, je ne bo. Zlasti ker si Turčija sama gotovo ne želi še novega sovražnika. To je bilo jasno prvi hip, zato je bilo vse razburjenje odveč.

ANGLEŠKI SOCIALISTI ZA MIR.

Na konvenciji A. F. of L. sta bila navzoča tudi dva angleška socialisti: Sodrugi James A. Seddon, eden izmed voditeljev delavske

stranke v angleškem parlamentu, in J. Bellami, predsednik železničarske zveze.

Časopisi, ki kupčujejo s senzacijami, so hoteli na vsak način tudi njihovo navzočnost odeti s kakšno tajnostjo, o kateri bi se moglo prav globokoumno ugibati in napenjati radovednost čitateljev. Nenečji so pa pisali, da sta prišla v Ameriko agitirati za zavaznike.

Vsa skrivnost pa je popolnoma razkrita in vsa senzacionalnost razblinjena. Angleški socialisti so pravi socialisti in njihovi zastopniki sta prišla sem povedat, da se niso mednarodna čuvstva angleških delavcev nič izpremenila in da ni med njimi nobenega sovražstva do delavcev v onih deželah, s katerimi ima Anglija vojno.

Razun žega pa imata angleška sodruga še eno nalogo. Kadar bo vojna toliko dokončana, da se bo resno sklepal mir, naj bi se sklical po želji angleških socialistov mednarodni socialističen kongres prav v tisti mesto, kjer bo zborovala oficijelna mirovna konferenca. Kongres naj bi gledal, da dobi vpliv na mirovne mešetarje, da bi se dosegel trajen, pameten, za vse dele sprejemljiv mir.

Sodrugi Seddon pravi: "Angleški socialisti želimo, da se spravi prokletstvo militarizma za vse čase sveta. Mislimo, da ima strokovno in socialistično gibanje v Nemčiji, Franciji, Belgiji, Avstriji, Rusiji in drugih deželah enako voljo in željo. Sedaj mora delavstvo nositi glavno breme vojne. Delavska kri napaja zemljo kontinenta. Domovi delavcev se razdevajo, njih žene postajajo vdove, njih otroci sirote. In delavstvu bodo tudi nabožili ogromne vojne izdatke. Čim pride primeren čas, bomo zahtevali splošno razoroženje in nov obzir v gospodarskih in političnih vprašanjih. Zato hočemo, da bo delavski razred vsega sveta pripravljen in močan, da more zahtevati novo dobo, v kateri bodo vojne nemogoče in socialna pravičnost zavarovana."

ŽELEZNICE IN DAVKI.

Glavni statistik komisije za javne potrebe v Illinois M. J. Murphy daje poročilo, iz katerega je razvidno, da se ogibajo železniške družbe plačevanju davkov kakor hudič križu. Železnice, ki delajo velike kupčije, so ocenjene na 10.000 dol. za miljo, medtem ko so železnice z malim prometom više ocenjene.

Skupno ni 20 odstotkov železnic obdavčenih, in sicer je pri parnih železnicah položaj tak: Izmed glavnih prog prvega razreda je obdavčenih 11.307 milj, čeprav izkazujejo 12.168 milj; torej je 861 milj neobdavčenih.

prog drugega razreda je obdavčenih 2.293 milj, izkazujejo pa 3025 milj; torej 732 milj neobdavčenih;

postranskih prog obdavčenih 7418 milj, izkazujejo pa 8.060 milj; torej 642 milj neobdavčenih.

Skupno je ob 23.253 milj samo 21.018 milj obdavčenih, 2235 milj pa ne.

Pri električnih železnicah: Od prog prvega razreda, ki znašajo 1544 milj, je obdavčenih 1247 milj, 297 milj ne;

prog drugega razreda je 214 milj; obdavčenih je 183 milj, 31 milj pa ne; od postranskih 173 milj je 123 obdavčenih, 50 ne.

Skupaj je od 1931 milj obdavčenih 1553 milj, neobdavčenih pa 378. Neka železnica ima za 38 milijonov lastnine ter za 2 milijona osebne imetja (bondov, gotovine, menic, i. t. d.), skupaj 40 milijonov, ali 1.469.000 na eno miljo. Ocenjena pa je bila na 3.072.815 dol., ali 114.785 dol. na miljo. Davek plača samo od trinajstine svojega imetja.

Stavba kolodvora v ulici Polk je veljala 600.000 dol., ocenjena je na 100.000. Delavnice v 49. ulici so veljale 350.000 dol., ocenjene so pa na 15.000. Strojna pri teh delavnicah je stala 265.000, ocenjena je na — 5000 dol.! Pri ocenjevanju lokomotiv, ki so stale 16.000 dol., se je računalo 3000, za osebne vozove, ki so stali 5800 dol., pa samo 1000.

Pri tem gredo vozne cene navzgor, volileci plačujejo za železnice kakor nore, te pa vedo, zakaj izdajajo tisočake pri volitvah.

IZ NASELBIN.

Huntington, Ark. Danes, ko to pišem, dne 23. novembra, divjajo v Arkanzasu že deset dni silni gozdni požar. Stari legi, kakor jim pravimo po domače, gore kakor slama. Po vsem kraju se vali gost dim, da se ob popolnoma jasnem nebu ne vidi solnce in na 100 jardov ne vidi človeka nad seboj.

Po mojem mnenju naj bi vlada tukaj vtaknila svoj nos, pa poslala vojake in tiste proslavljene milicarje gasiti, namesto da streljajo na lačno a poštno ljudstvo. Opravka bi bilo dosti: bil bi boj resnično sovražnim elementom, in prinesel bi več prave slave kakor pa boji s štrajkarji.

Prihodnjic kaj več. Soc. pozdrav!

Martin Powetz.

Terre Haute, Ind.

Cenjeni sodrug urednik! Nerad se spuščam v javnost, ali nekako sem prisiljen. Nisem sicer naročen na meščanske časopise, ali v roke mi vendar prihajajo. Pa čitam n. pr. v "Gl. N." dannedan povesti o slovenskih junakih. Človek bi se prijel za glavo, če se vpraša, kako in zakaj da so junaki. Kaj neki delajo, da se jim prišiva tako junaštvo? Ali pomagajo sebi ali srbskim ali ruskim delavcem do boljšega kruha? Ali jim pomagajo obdelavati zemljo ali zidati stanovanja ali sploh do boljših razmer?

Kdor je količkar pokušal vojaški komis, ve, kako so bili v mirnem času zaničevani in zasramovani ravno slovenski vojaki, in sedaj so naenkrat junaki. Če ne bi človek vedel, kdo jih hvali! Ne hvalijo jih slovenski delavci in kmetje, ampak ravno tisti, ki so jih prej najbolj zaničevali.

Tisti ki pobije in pokolje največ ljudi, je največji junak. Tisti, ki je pameten in nasproten moritvi in v vojni, velja za strahopetca in ničvrednega.

Po mojem mnenju je tisti, ki hvali take junake, tudi sam nepošten, barbar, morilec in zločinec in s svojo hvalo hoče ustvarjati še več barbarov, morilcev in zločincev.

V obeh pametnega človeka je junak n. pr. tisti, ki skoči v vodo, da reši iz gotove smrti človeka, ki je padel v vodo. Ako hiša gori in se sliškijo obupni klici na pomoč, pa se človek zakadi skozi goreča vrata, ta reši človeško življenje, tedaj je junak. In če pri tem ponoreči, se lahko pravi, da je bila njegova smrt junaška, slavna in častna.

Kaj pa duhovniki vseh sekt? Ali morejo še nadalje učiti: Ne ubijaj! Ali bodo še prosili Boga: Reši nas kuge, lakote, šibe božje! Ali niso tudi oni skrivni vsega tega? Zakaj niso protestirali proti vojni? Saj jih poslušajo ljudstvo v vsem, pa bi jih bilo po-

RAZŠIRITE svoje znanje! Poučite se o socializmu! Razvedrite si duha! "Proletarec" ima v svoji književni zalogi sledeče knjige in brošure. Pošljite naročilo še danes:

- Maksim Gorki: Mati, mehka vezba.....\$1.00
- Upton Sinclair (poslov. Jos. Zavertnik in Iv. Kaker): Džungel. Povest iz čičaskih klavnice..... .75
- Enrico Ferri: Socializem in moderna veda..... .50
- Država prihodnosti..... .20
- Proletariat..... .10
- Etbis Kristan: Nevarni socializem..... .10
- Komunistični manifest..... .20
- Kdo uničuje proizvajanje v malem..... .10
- Socializem..... .10
- Socialistična knjižnica, 2 zvezka in "Naša bogatstva"..... .10
- Kapitalistični razred..... .10
- Strahovi..... .15
- Vojna in socialna demokracija..... .15
- Prof. Wahrungund (poslov. A. Kristan): Katoliško svetovno naziranje in svobodna znanost..... .25
- V dobi klerikalizma..... .20
- O konsumnih društvih..... .10
- Moderni politični razvoj.—Moderni gospodarski razvoj—Cilji socializma..... .05
- Zadržna prodajalna ali konsum..... .05
- Štiri črtice. (Poljudne zbirke "Več luči!" 5. snopič)..... .10
- Kako je lep vojaški stan. (Poljudne zbirke "Več luči!" 6. snopič)..... .10
- Več luči..... .10
- Katoliška cerkev in socializem..... .10
- Spoved papeža Aleksandra..... .10

Vse te knjige in brošure pošljemo poštne prosto. PROLETAREC, 4008 W. 31st St., Chicago, Ill.

Etbin Kristan:
Gašperčkova pozabljena epizoda.

I.
Oroslav Gašperček ima trgovino "z mešanim blagom", ki mu imenitno uspeva in je znana "široim domovine". Lani je nazidal na svojo hišo drugo nadstropje po načrtih glasovitega dunajskega arhitekta, ki je rešil svojo nalogo tako imenito, da se nič ne pozna; hiša bi zdaj baje lahko stala na dunajskem Ringu, ne da bi ga kazala. Mogoče je na svetu marsikaj in kdor ni videl Gašperčkove hiše ali pa ni bil na Dunaju, mora pač verjeti.

Vrt, ki je v zadnjem delu že pravi park, oskrbuje Gašperčku češki vrtnar, ki lahko pokaže izpravevala z akademije za hortikulturo. Hlev se skriva le iz estetičnih razlogov, katerih noče hlapce nikakor razumeti; zakaj s takimi konjički se daleč naokrog ne pobaha nihče, svoje vole in krave bi pa gospod Gašperček brez strahu lahko pošiljal na razstave.

Ali to so brige častihlepnih ljudi. Gašperček pa ima svoj dom, hvalabogu čeden, udoben, ima svojo družino, in to je njegov svet. Vsi cilji njegovega življenja so tukaj čvrsto zasidrani, vse želje se izpolnjujejo tukaj. Onstran plotu in zidu je tujina, ki naj misli in stremi in dela in se bje, kakor ji je drago; v Gašperčkovo kraljestvo ne seže njen dih, da bi mu zastrupil mir in pokoj domačije.

Hiša seveda ni samostan; gospod Gašperček nima konj in kočije in ne ugraba celo o problemu nabave avtomobila, da bi se vdal puščavništvu. Ali če pride v gostilno, kjer vstaja celo gospod župan, da mu napol kordialno, napol spoštljivo stisne roko, ve, da je na tujih tleh. Če gre volit poslance, čuti, da opravlja posel, ki se ga nič ne tiče. Zdjaj bi bil sam lahko poslanec; občina bi bila kar počaščena, če bi se dal voliti v njen odbor. Gašperček pa noče. Vsega tega mu ni treba. Ne da bi se ustrašil dela! Saj tudi njegov dom ni zrastlel kakor prvo drevje na zemlji. In če pravijo, da imajo tam zunaj boje, da ne morejo izhajati brez njih, da mož brez poguma ni mož, tedaj bi se Gašperček lahko prezirljivo nasmehljaj. Sam ve najbolje, koliko je bilo sitnosti z dobavniki, koliko se je moral ukvarjati s pomočniki, z uslužbenici, s posli. Ali to so bili pametni boji; za njimi je bil stvaren namen. Uspeh lahko vidijo oči, izražajo ga številke, zapisan v knjigah. Tam zunaj pa igrajo komedijo, in Gašperček noče biti gluhač. Naj drugi hodijo po ovinkih in govore o delu za narod, za splošnost, za rodni kraj, za vero, za kulturo, za bedne in zatirane; on si je izbral ravno pot. Kupčija je jasna reč; nikomur netajaj, da gre za službo in dobiček. Kdor hoče nositi krinko, naj si jo nadene na obraz; Gašperček ne bo nikogar oviral, sam pa ne gre na maskarado. Če jim je to zabava, naj jim jo Bog blagoslovi. Lahkoje gledati nanjo, ne da bi se človek pomečal med to čudno pisano družbo, ne da bi se udeleževal njenih intrig, pa tudi ne da bi se jezil in razburjal, če spoznava, da ima v tem dirindaju vsaka beseda drugačen pomen kakor v slovarju, da tiči v višnjem domu Shyllok, in da se je za Fausta preoblekel Mefisto. Pavlihe, Kljukece, Kurenta je ustvaril Bog, pa bo že vedel zakaj. Oroslav Gašperček pa hvali svoje stravnika za zdrave oči in trenzen um, in kadar pride čas, da zapusti ta svet, bodo njegovi otroci vedeli, da ni živel zastoj.

II.
Oroslav Gašperček šteje v priliki svojega življenja petinštirideset let. Lahko se pobaha, da je dosegel več od mnogih drugih, ki tep-tajo hrbet matere zemlje že petdeset in štedeset let. Kadar bo pisal take številke sebi, ne sme biti v deželi nikogar, ki bi se mu ravnal. Ta misel ga sedaj nič ne vznemirja, ali pokojno zro vsi njegovi pogledi le iz lepe sedanjosti v lepšo, ponosnejšo bodočnost. — Nikdar ne nazaj, nikdar ne nazaj... Oroslavovo življenje se ni pričelo v tej hiši, ki je že skoraj palača. In njegovo sree ni vseh petinštirideset let tako enakomerno utripalo, v gledališču življenja ni bil vedno tako neprizadet gledalec kakor sedaj. Vse drugačni so bili časi. Ali Gašperček jih ni zapisal v spominsko knjigo. Kaj naj bi mož, kadar je ugleden in kadar je

v njem dozorelo spoznanje tako, da mu je jasen zmisel življenja in se lahko postavi na hrib, pa gre brez omotice v dolino in v brez-dno, kaj naj bi mož tedaj mislil, da je v otroških letih platno prodajal!

Hvalabogu, da imajo drugi ljudje s sedanostjo dovolj opravka, pa preteklost lahko mirno spi. Seveda mu ne more nihče nič, ampak razveselil ne bi Gašperčka, kdor bi mu omenjal zgodbo izza petnajstih let. Zakaj tisto je pokopano in naj v miru počiva. Takrat Oroslav še ni poznal samega sebe in svojega poklica in sveta. Saj se je tudi v trgovini dostikrat zmotil, preden se je tako utrdil, da je vsaka njegova kalkulacija zanesljiva kakor postava. Tudi življenja pot drži preko zmot, le da se marsikdo moti do smrti. Gašperček pa se je izučil in je zdaj mojster. Zato ni treba misliti na vajenčeva leta.

Nemara je Gašperček sam sabi prestrog sodnik. Dokler je bil spomin še svež, ker so leta prepočasi potekala, mu je bila ona zgodba tako zoprna, da bi bil najrajši pobegnil na kraj sveta, vsaj v Ameriko, če bi bil le znal angleško. Pa to neznanje mu je najbrže koristilo, ker ni nikjer zapisano, da bi bil onkraj morja postal iz njega Rockefeller ali Gary; in kar je doma zelo veliko, bi bilo tam nemara prav majhno.

Gotovo je v tistih časih prestrogo sodil. Kajti nihče mu ne more očitati, da je kradel, varal, ali pa — Bog prizanesi! — koga ubil! Toda s sodiščem je imel opravka. Obsodili ga niso; in prav to je bilo takrat sitno, strašno sitno, tako da je bežal vpred sodišča v gozd in taval po lesu do pozne noči in se potem opotekal po neohljudenih ulicah in se ni upal domov. Zaprlja ga niso, toda osmešili so ga. Takrat pa je bila njegova duša še mehka, in besede gospoda predsednika, s katerimi mu je naznačil, da je prost, so jo zadele kakor očetova klofuta otroka, ki je ne more vrniti. Če obsodijo človeka, se vsaj lahko pritoži; on se ni mogel. Šel bi bil do najvišje instance in zahteval, naj ga zapro po zaslugi; ali zakon je čuden in mu ni priznaval te pravice. Poslali so ga proč: Nič več nimamo opraviti s tabo, pojdi v imenu božjem! In moral je iti, ne mučenik, ne s trnjevo krono, ki je vendarle krona, temuč s kraguljčki na kapi.

Takrat je preživel krizo. Njegova zdrava natura pa jo je premagala. Nesreča ga je iztreznila in mu pokazala pot do velike trgovine, do hiše, do parka, do konj in kočije in do pokoja duše.

III.
V tistih časih je bil Oroslav Gašperček pomočnik v trgovini "Bratje Travnarji". Bilo jih je petnajst sotrudnikov, ne da bi štel one v pisarni in v zunanji službi. Petnajst ljudi ne more imeti popolnoma enakega značaja. Če je na svetu na tisoče — kaj! na milijone različnih rastlin in živali, in če je res, da dvoje listov na drevju ni enakih, tedaj tudi vendar ni kar tako. Ali prva leta je Oroslav mislil, da si mora poiskati zgled in vzor, pa se truditi z dušo in s telesom, da mu postane enak. S telesom je bila težava. Čeprav ne bogomolec je bil Gašperček vendar veren kristjan; toda Bogu je zametil, da mu je dal majhno postavo, v kateri ni bilo dovolj prostora za njegovo veliko dušo. Zdelo se mu je, da bi bilo lepo, če bi se morali drugi postavljati na prste, kadar bi mu hoteli gledati v oči. Pa je moral sam iztegovati vrat, kadar je govoril s starejšim, z mlajšim ali z najmlajšim gospodom šefom, ki so bili vsi trije hrusti. In tudi tovariši so bili večinoma toliko večji od njega, da je moral v razgovoru z njimi posnemati pojočega petelina.

Polagoma se je privadil, da je to neizpremenljivo. Za silo si je nekoliko pomagal z visokimi petami. Jezile so ga pa še druge reči. Občudoval je črne oči tovariša Hrastnika. Zlasti kadar je oblekel sokolski kroj, je odsevalo iz njih nekaj junaškega. Na prvi pogled je bilo spoznati, da mora delati na drugo vratolomne kolobarje. Gašperčkove oči pa so bile svetlomoderne in nikakršni bliski niso švigali iz njih. Ob Hrastnikovih pogledih bi si bil človek lahko prižgal cigareto, z Gašperčkovim bi bil lahko pogasil ogenj, dokler se ni preveč razgorel. Morda so bile njegove oči bolj pesniške — in za poezijo je bil resnično vnet! — ali pravi ponos se žari le črnih oči.

Ker je bilo tako, se razume, da Gašperček tudi s svojimi lasmi ni bil zadovoljen. Črni kodri bi mu ugajali nad vse. Nekoč je videl l-talijana, ki je igral na lajno in kazal dresirano opico. Ta je imel glavo še veliko lepšo od Hrastnikove, ki je pač črna, toda nima takih las kakor kodrova dlaka. Nihče ne ve, da je strastna želja po taki lepoti nekega večera odvedla Gašperčka k brivcu na drugem kraju mesta, kjer si je dal tri četrt ure paliti lase, da so se frkali kakor prekiži repki. Potem si je kupil debel kos črne pomade in si je do polnoči mazal glavo, da se je svetila kakor vojakov pas na paradi. Zjutraj je bila blazina vsa črna. Gašperček pa je zapravljal celoturo z umivanjem las, ker se je spomnil, da tovariši doslej niso bili slepi in ne bi verjeli v čudež njegove glave.

Naposled je mladi Oroslav preganjal misli na fizične korekture svoje zunanosti in je ob tej priliki spoznal, da je prazaprav lože spoznavati blago, računati z velikimi dobičkom, kakor odganjati nepotrebne misli. Njegov intelekt je celo zasulil nekaj o zakonitosti vsega, kar je. Kakršno podobost dobil, tako pa ima; vsak poizkus, da jo izpremeni, je brezuspešen — torej ne poizkušaj.

Dlje časa pa se je Gašperček boril za duševne ideale. Težave so bile tudi v tem oziru dosti velike, zakaj vzori niso bili nič manj različni kakor oči in lasje. Kdo bi povedal človeku, kateri je pravi? Po-ezija je brez dyoma lepa reč, tako nadzemljiska, v dotiki z nebom, z zvezdami in luno, s svetlicami in studenčki in pozimi z belo snežno odejo, ki sicer ni v nebesih, pa vendar ni tako prozaična kakor kolonialna blago in fakture. Tudi nekateri njegovi tovariši se bavijo s pesništvom; toda stvar mora biti vendar precej težavna, ker so uredniki najbrže presitni in premurahasti, pa nočejo objavljati, kar jim pošiljajo mladi talenti. In ker so tudi z rimami hudi napori, je Gašperček prepustil pozicijo drugim.

Nemara bi kazalo iskati ideale v svojem pokliu? Tajiti ni mogoče, da so tiste reči, s katerimi se bavi trgovina, večinoma potrebne, druge pa so vsaj zelo podobne umetnosti. Koliko krasote je v raznobarni moderni svili? To sicer ni njegova stroka, toda v trgovino spada in kaj bi bilo, če bi šel na tem polju za univerzalnostjo? ... Nekdo je izumil balonček; nosiš ga v žepu skritega, nenadoma ga stisneš, pa zakriči kakor Indijaneec, kadar naskoči sovražnika; drug instrument take vrste zaevil, da se ustraši vse, kar ima ušesa, pol ure naokrog, pa nihče ne ve, kaj da se je pravzaprav zgodilo. To je tudi kolikor toliko v stiku z glasbo in z dramatičnim presenečenjem.

Tako se je kazalo še mnogo dušo vabečega in sree razvnamajočega, in dolgo dolgo je bil Gašperček kakor Heraklej na razpotju. Kdo bi mogel prezreti, da je bilo vse to ugibanje naposled prav to, kar formulirajo bolj znani in priznani veliki umovi v vprašanju: Kakšen je zmisel življenja? Gašperček ni bil ošaben filozof, temuč skromen trgovski pomočnik, toda iskra božanstva je tlela tudi v njegovih sluših, in če se opisujejo boji in krize velikim, katerim je itak zagotovljena slava poznih rodov, tedaj je pravilno, da se s kratkimi besedami zabeležijo duševne nuke Gašperčkove, o katerih bi se gotovo pisale knjige, če bi šlo za moža splošno znanega imena, čigar življenje hoče radovednost stoletij razuditi, da ji ne ostane tajna nobena večerja, nobena misel, zlasti pa nobena grošna sladkost.

(Dalje prih.)

KORIST VOJNE.

V dinamični tovarni v Barksdale, Wis., se dela noč in dan. Tovarna ima naročilo za dva milijona funtov dinamita, ki se odpošlje v Evropo. Tam ga bodo porabili v vojne svrhe. Katera dežela je dinamič naročila, ni znano.

In to dela tudi lastnikom gotovo najmanjše skrbi. Profit je profit, pa naj pride iz Francije ali iz Nemčije, iz Avstrije ali pa iz Rusije.

Bog blagoslovi vojno! Kako bi se prodala taka množina dinamita naenkrat brez nje?

WILSON IN STAVKA V COLORADI.

Zdi se, da se je predsednik Wilson vendar nekoliko naveličal komične situacije, v katero se je dal spravit od domišljavih lastnikov coloradskih jam. V nedeljo je naručil imenovat komisijo, ki naj se potruži, da bi uravnala coloradsko stavko. Pozvani so v komisijo Seth Low, bivši župan v New Yorku, Charles Mills iz Philadelphije in Patrick Gilday iz Clarfielda, Pa.

Predsednik je izjavil, da ne odpoklicé zveznega vojaštva iz Colorade, dave je to zahteval guverner Ammons. Izjavil je, da so sicer rudarji sprejeli njegove predloge, da so jih pa podjetniki odklonili.

Dejal je: "Stavkajoči rudarji so takoj sprejeli moj načrt, ali lastniki jam so ga odklonili. Upirali so se najvažnejšim točkam mojih predlogov, namreč da naj se da stavkajočim rudarjem prilika, da predložijo potome posebnega odbora svoje pritožbe, katere naj bi potem preskrla in poravnala posebna od predsednika imenovana komisija. Upal in pričakoval sem, da izpreme svoje stališče, ali sedaj se bojim, da se to ne zgodi in da ne morem storiti ničesar, dasi so razmere zelo resne in moreče."

Zdaj odpoklicati zvezno vojaštvo in potem prepustiti položaj samemu sebi bi bilo zanemarjenje moje dolžnosti.

Zato sem sklenil imenovati komisijo, da bi se dosegla vsaj začasna sprava, dasi so lastniki odklonili ta načrt; storiti hočem vsaj nekaj, da bi se mogli taki spori v bodoče mirno in častno poravnati."

Predsednik je še naznanil, da je ta komisija na razpolago obeh strankama.

Iz Denvera prihaja poročilo, da so se unijski rudarji sprejeli načrt, ali da ga hočejo lastniki odkloniti.

REZERVNE BANKE.

V Zedinjenih državah so otvorili takozvane rezervne banke. Te poslužijo samo z normalnimi bankami. In nekateri dobri ljudje v Washingtonu si domišljajo, da bo zdaj kar na ena, dve, tri vse bede konec, in prosperiteta se bo pri elal!

Srečni dobri ljudje s svojo navostjo!

Zapisano je: Kdor ne dela, naj tudi ne je.

Iz tega bi sledilo: Kdor dela, naj je. Kdor dosti dela, naj dosti je.

Sveto pismo je pozabilo povedati, kako naj to delavec napravi, da bo bogel s pičlim zaslužkom, ki ga daje kapitalist, vedno nasititi sebe in svoje otroke.

"Socializem je moral priti, da dopolni svetopismo."

VOJNE NEVARNOSTI NA FARMAH U WISCONSINU NI.

To je gotovo! Ravnotako je gotovo in resnica, da se v okraju Chippewa dobi najboljša farmarska zemlja v državi Wisconsin. Kupilo je tam pred kratkem več rojakov, ki se bodo prihodnje spomlad naselili. Vsi hvalijo krasno okolico in rodovitno zemljo na kateri obrode raznovrstni poljski pridejki; tudi tobak raste tam. Črna prst, brez vsakega peska. Vsi predpogoji za uspešno sadjerejo in živinorejo. Cel okraj že gosto naseljen in na stotine akrov sčiččenega zemljišča. Ob našem svetu teče bistra reka Chippewa s svojimi pritoki; v obilici je tudi kristalno čiste studenčnice. Dobre ceste vsepovsod. Pet milj oddaljena železniška postaja miče nega mesteca Cornell s tvornico za papir; kakih 18 milj odtod pa stoji glavno mesto okraja Chippewa, Chippewa Falls, eno naj večjih mest severozapadnega Wisconsinu, z bogato industrijo in velikim trgov za poljske pridejke. — Pišite nam še danes po natančen popis naše zemlje, ki ga pošljemo brezplačno. Aker od \$16 — \$20. Vozne stroške povrnemo, ako ni vse to res, kar pišemo. Zdjaj je še čas, da si ogledate. Ne zamudite ugodne prilike. Pišite nam takoj.

SLOVENSKA NASELBINSKA DRUŽBA,
198 — 1st Ave., Milwaukee, Wis

Kako nizko cenijo svojega Boga tisti, ki uče, da zahteva od ljudi, naj mu zidajo hiše božje, nje-mu, ki je po njihovem lastnem nauku ustvaril ves svet?

DOBRO ZNANO ZNAMENJE.

Ako se večkrat počutite omotičnim, težkim v gibanju, suhim in nenavadno žejnim, je znamenje, da je vaš želodec poln plinov, ki navadno povzročijo hude bolečine. Prva pomoč v takem slučaju je, da si takoj izčistite želodec in ga takoj tudi nekoliko ojačite. Morali bi poskusiti Trinerjevo ameriško grenko vino, katero vsebuje pomožna zdravilna sredstva in navadno pomaga brez vsake bolečine ali kake nezadovoljnosti. Pričnite jemati to zdravilo po predpisu in potem si pa sami uredite tako kakor vidite, da vam bode potrebu in ga rabite toliko časa, da ozdravite. Uporabljenje Trinerjevega grenkega vina je svetovati za boleznj, v katerih je treba izčistiti prebavne dele telesa, ne da bi telo oslabeo. V lekarnah. Jos. Triner, izdelovalec, 1333—1339 S. Ashland Ave., Chicago, Ill.

Za hitro odpomoč bolečin v mišicah in sklepah nadrgnite se z Triner's Liniment (Trinerjevimi Linimentom). Cena temu linimentu je 50c, po pošti pa 60c. (Advertisement).

Kmetijstvo prinaša denar.

Slovenci, naseljeni blizo mesta Slovac, Arkansas ob glavni Rock Island železnici, so postali samostojni, ker so ravnali po dobrih kmetijskih metodah sebi v korist. Večina njih je bila prej uposljena v premogovih rovih v Pennsylvaniji. Mnogo jih je, katerih kmetije so danes vredne do \$20,000. Tudi vi lahko dosežete to! Pišite ali se pa osebno oglasite za pojasnila, I. M. Allen, T. H., Rock Island Lines, Room 200 718 La Salle, Sta., Chicago, Ill. Nasveti in navodila našega agrikulturnega oddelka koristijo vsem naseljencem. (Advertisement).

POZOR KROJAČI!

Rabim krojaškega pomočnika ki zna delati vse tri dele obleke: jopiče, telovnike in hlače. Plača na teden ali pa od kosa kakor sam hoče. Katerega veseli, naj se takoj prijavi pisмено ali pa osebno. Rabim ga takoj!

JOHN PUSH, tailor
P. O. Box 697, Chisholm, Minn. x3 (Adv.)

ANTON MLADIĆ
moderna gostilna.

Toči pilsensko pivo in vina Kegljišče. Tel. Canal 4134
2348 Blue Island Ave. Chicago, Ill.

POZOR! SLOVENC! POZOR!

SALOON
s modernim kegljiščen
Bivši Martin Potokar place

Sveže pivo v sodčkih in buteljkah in druge raznovrstne pičaje ter unijske smodke. Potniki dobe čedno prenočišče za nizko ceno. — Postrežba točna in izborna. — Vsem Slovencem in drugim Slovanom se tople priporočata

JAZBEC & OMAHEN
1625 S. Racine Ave., Chicago, Ill

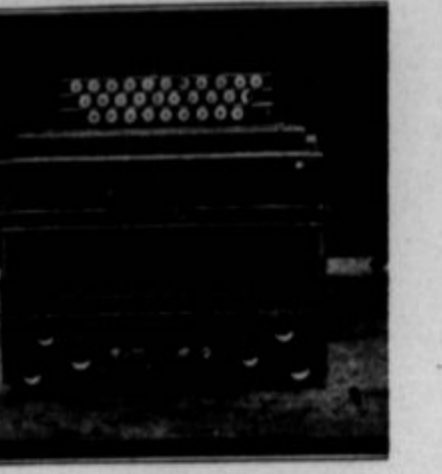
Pazite na ta ovitek!

Ničvredne ponaredbe slavnega Pain-Expellerja dobiti često, ako niste pazni. Pazite na sidro in ime Richter 25c in 50c pri vseh dobrih lekarnarjih.

F. Ad. Richter & Co.
74-80 Washington St. NEW YORK, N. Y.

Cenjeni rojaki!

Kot stara tvrdka za izdelovanje harmonik (tudi v starem kraju) kakor tudi popravo, se Vam pri-

poročam za blagohotna naročila. Cene so najnižje, kvaliteta najboljša.

ANTON MERVAR, ml.
1162 E. 61. St., Cleveland, Ohio.

CARL STROVER

Attorney at Law
Zastopa vs vseh sodiščih.
Specialist za tožbe v odškodninskih zadevah.
St. since 1909
133 W WASHINGTON STREET
CHICAGO, ILL.
Telefon Main 3982

Dr. W. C. Ohlendorf, M. D.

Zdravnik za notranje bolezni in ranocelnik.
Zdravniška preiskava brezplačno — plačati je le zdravila. 1924 Blue Island Ave., Chicago. Ureduje od 1 do 3 pop.; od 7 do 9 zvečer. Izven Chicago živi bolniki naj pišeje slovensko

MATIJA SKENDER

SLOVENSKI JAVNI NOTAR
ZA AMERIKO IN STARI KRAJ
5227 Butler St. Pittsburgh, Pa.

ALOIS VANA

— izdelovatelj —
sodovice, mineralne vode in raznih neopojnih pičaj.
1837 So. Fisk St. Tel. Canal 1406

LOUIS RABSEL

moderno urejen salun
NA 460 GRAND AVE., KENOSHA, WIS
Telefon 1199

J. A. FISCHER

Buffet
Ima na razpolago vsakovrstno pivo, vino, smodke, i. t. d.
Izvrstni prostor za okrepčilo.
3700 W. 26th St., Chicago, Ill.
Tel. Lawndale 1761

Socialistične slike in karte.

"Piramida kapitalizma", s slovenskim, hrvatskim in angleškim napisom.
"Drvo vsega hudega" s slovenskim napisom.
"Zadnji štrajk" s hrvatskim napisom.
"Prohibition Dope" z angleškim napisom.
Cene slikam so 1 komad 15c; 1 tucat \$1; 100 komadov \$7.00.
Cene kartam: 1 komad 2c; 1 tucat 15c, 100 komadov 70c.
Poštino plačamo mi za vse kraje sveta.
INTERNATIONAL PUB. CO.
1311 E. 6th St., Cleveland, Ohio.

M. A. Weisskopf, M. D.

Izkušen zdravnik.
Urduje od 12 A. M. — 3 P. M. in od 8—10 P. M. V sredo in nedeljo večer neurazuje.
Tel. Canal 476.
1801 So. Ashland ave.
Tel. residence: Lawndale 8996

Važno uprašanje!
DO mi opravi
najbolje in najceneje?

Konzularne, starokrajске, sodnijske in vojaške zadeve
Javni notar
Kaker
307 Hanover Milwaukee, Wis.

IZPUŠČENI

Zdaj prihajajo polagoma na vseh koneh in krajih iz zaporov, "politični jetniki" katere je avstrijska gospa pravica spravila pod ključ, bodisi brez vsakega drugega razloga kakor iz strahu pred odkritjem besede ali pa celo pred senco, bodisi vsled kakšne podle denunciacije.

S Štajerskega smo objavili že več takih poročil. Tam in na Korškem so očitno trumoma zapirali Slovence. Tudi če človek ni nacionalist, ne more biti slep za dejstvo, da se je morala pričeti proti slovanskim narodom v Avstriji prava strahovlada. Če se ne motimo, so tudi Italijani občutili "železno pest" "pravilne, dobre mamske Avstrije." Na to kažejo vsaj poročila iz Italije, ki pripovedujejo, da preganjajo Italijane na Primorskem in Tirolskem približno enako kakor Slovence, nefrankovske Hrvatice in Srbe.

Kdor opazuje to, bi moral biti otrok, da bi verjel tiste trapaste bajke o nenadnem narodnem miru in sporazumu, ki je bajke kakor kakšen binokostni čudež zavladal po Avstriji. Ampak resnica je da je vsaka beseda z vojaško silo potlačena, da so narodi še bolj tepani kakor v normalnih časih, da pa so jim usta zamašena, medtem ko vladajoči lumpi lahko lažejo kar hočejo, seveda tistim, ki so dosti naivni, da jim verjamejo kaj.

Prav tako so le za nedoraste otroke dobre tiste obljube, ki govorijo o novi uredbi narodnostnih razmer v Avstriji. Če bi bili imeli resničen namen, bi bili že lahko razglasili avtonomijo; saj imajo sedaj diktatorično moč, in nobene stranke jih ne bi mogle ovirati. Ali korumpirani bandi na Dunaju in v Budimpešti ne prihaja ni na kraj pameti, da bi res vplejali habsburški monarhiji kakšno pravičnost, kateri nasprotuje vse avstrijske tradicije. Narodnostni spori so jim pomagali, da so gospodovali in izkoriščali vse; tako imenitnega sredstva svoje krivične moči ne bodo prostovoljno dali iz rok. Če bodo avstrijski narodi po vojni dobili kakšen kosček pravice, jo bodo dobili le tedaj, ako bo Avstrija tako nazarensko tepena, da se ne bo mogla upirati reformam.

Na Štajerskem so bili zopet sledeči Slovenci izpuščeni iz zaporov raznih vojaških sodišč: Miroslav Volžič, žup. v Breznem ob Dravi; Franc Škof, kaplan v Kamnici pri Mariboru; Franc Kranjc, nadučitelj pri Sv. Barbari niže Maribora; Anton Novčan, pisatelj v Celju; Ivan Hlebič, posestnik in predsednik "Slovenske Straže" pri Sv. Križu nad Mariborom; Jakob Kopic, nadučitelj od Sv. Lenarta v Slovenskih gorah; Jakob Cafuta, organist v Kamnici; Fr. Zmazek, poštni uradnik na Grobelnem in J. Simrečič, poštni uradnik na Zidanem mostu; Franc Mahorčič, gostilničar v Ptujju, hajdinski župan Graharij in Vinko Lovrenčič, župnik pri Sv. Ožbaltu ob Dravi; Josip Vrečko, pleskar; Alojzij Goričan, pravnik; Rudolf Železnik, trgovski sotrudnik; Ivan Ojinger, krojač; Karel Pristonik, posestnik; vsi so iz Slovenske Bistrice; izpuščen je bil tudi župnik Andrej Bračič iz Lembaha. Vojaško sodišče jih je izpustilo, ne da bi bilo proti njim dvignilo obtožbe.

Slovenski trgovec Miha Arne je bil v soboto dne 10. oktobra pri obravnavi v Mariboru — oproščen.

V Ljubljani pa so bili zadnje dni izpuščeni: Gajo Bonefačić, Ivan Kušar in Anton Andričič, poslance in deželni odbornik v Istri; poslednji je že odpotoval iz Trsta v Poreč, da prevzame zopet svoje posle pri deželnem odboru.

Iz stare domovine

LAMPE JE KANONIK.

Dne 15. okt. je bil v stolni cerkvi sv. Miklavža v Ljubljani inštaliran za stolnega kanonika deželni odbornik in namestnik deželnega glavarja vojvodinje Kranjske dr. Evgen Lampe.

Novi kanonik je dobil svojo čast s politiko. Lampe je najhujši petelin med kranjskimi politični-

mi popi in glavar tiste klerikalne šole, ki uči brezpogojno sovraštvo in rabo vseh mogočih sredstev zoper političnega nasprotnika. V "Slovenec" v dež. zboru in v dež. odboru strupi javno življenje brezobzirno. On je iznašel "politični bojkot", ki pomeni, da skrbi vladajoča stranka samo za svoje pristaše in tudi v uradu prezira nasprotnika. On kuje deželne zakone tako, da koristijo izključno klerikalni stranki. On je spakedral volilno reformo za kranjsko deželo tako lepo, da imajo delavci pač glas pri volitvah, da pa ne morejo dobiti svojega zastopnika v deželni zbor. On si je izmislil deželno elektrarno, ki bo veljala deželno nekoliko milijonov in ne bo nikomur koristila. On je s svojim gospodarstvom navalil kranjskemu prebivalstvu neznesne davke. On ovira z jezuitično politiko razvoj Ljubljane. On je s Šušteršičem ubil slovensko gledališče. On je v deželnem zboru vso liberalno stranko imenoval krivoprisožniško. On denuncira v deželnem zboru nasprotnike. On je tip mefista.

Zato mu je sveta mati rimska cerkev po zaslugi dala rdeči koljar.

LJUBLJANSKA KAZINA — GIMNAZIJA.

Ker se porabi poslopje nemške gimnazije v Ljubljani za nastanitve vojakov, bo nameščena nemška gimnazija v kazini.

To vest prinašajo zdaj ljubljanski listi — brez opazke.

Ne mislimo, da bi bil za tako reč, ki je sama od sebi malenkostna, res potreben komentar. Ali gotov je, da ne bi bil v drugem času komentar izostal.

Kazina v Ljubljani je sicer čisto čedno poslopje, njeni notranji prostori so praktični in okusni, ali — beseda "kazina" ima v sebi nekakšen zvok kakor bojna parola. Seveda ne velja to povsod; beseda "kazina" je prav nedolžna in ne pomeni nič slabega, dokler se ji ne da poseben pomen. V Ljubljani pa ga ima Nacionalistične Slovence izjiva; zdi se jim, kakor, da se jim ta hiša s svojim vrhom na Kongresnem trgu roga, da jih ponižuje; nacionalistične Nemce navdaja z nekimi škodoželjnimi ponosom. Kazina v Ljubljani je bila že neštokrat središče ljutih nacionalističnih bojev; ne le duševnih, ampak prav brahialnih.

Zdaj se seli gimnazija v te prostore. Če bi se bilo to zgodilo kdajkoli, bi bilo v ljubljanskem časopisju polno opazk, notie, kritik. Zdaj ni nič drugega kakor kratka vest.

Govorili bi že! Molč ne pomeni, da si nič ne mislijo, ampak — da ne smejo povedati svojih misli. Kajti ukaz prihaja od zgoraj; in kar prihaja "od zgoraj," mora biti sedaj sveto.

POTNI LISTI V ITALIJO.

Kraljevsko italijansko ministarstvo za notranje zadeve je pred kratkim odredilo, da smeja v prihodnje samo oni inozemci prestopiti na italijanska tla, ki imajo od italijanske konzularske oblasti vidirane potne liste. Kraljevske italijanske mejne in pristanske oblasti so v tem zmislu že poučene. Potniki v Italijo si morajo torej potrebne liste preskrbeti in si vizum neposredno izposlovati pri pristojnem kralj. italijanskem konzulatu, potniki Slovenskega torej pri onem v Trstu.

Ta poostritev v prometu med Italijo in Avstrijo pač ne pomeni, da so se razmere med obema državama zboljšale. Človek se ne bi motil, če bi dejal, da kažejo ravno nasprotno. Države v prijateljskih odnosih si navadno ne delajo takih težav. Ali Italija ve, zakaj si v sedanjih časih ne želi neljubih avstrijskih obiskovalcev, dasi v normalnih časih živi od tujskega prometa.

Zdaj grade železnice.

Dne 14. okt. so izročili prometu dograjeno delno progo Liške železnice Ogulin-Plaški. Proga je dolga 27 kilometrov s sledečimi postajami: Oštarije-Ravnica, Josipdol, Vojnovac, Plaški. Progo so slovesno otvorili v navzočnosti avtonomnih in državnih oblasti. Ker zgradba hitro napreduje, pričakujejo, da bo proga bodo-

če leto dograjena že do Gospiča. Za to železnico so se morali nekoč voditi velikanski boji. Zdaj se državi mudi. Naravno! V Avstriji in na Ogrskem so vedno tiste železnice važne, ki služijo vojaškemu namenu. Kajti država ni za ljudstvo, ampak ljudstvo je za državo.

Spominska plošča padlim vojakom. Obč. odbor za Svetno vas je v seji 11. okt. soglasno sklenil, da se vojakom te občine, ki so padli na bojnem polju, ali pa so umrli za ranami ali vsled bolezni, postavi po dokončani vojni spominska plošča na primerem kraju v cerkvi. Na tej plošči bodo zaznamovana imena vseh, ki so padli v vojni. Občina Svetna vas obsega vasi: St. Janž — Svetna vas, Podsinja vas in Podvrajnica. Je že prav. Ampak vendar: Kaj bodo urličli imeli od spominske plošče? Mrliči, ki bi bili vsi še lahko živi zase in za svoje družine, če jih ne bi bili kronani krvoseji in njih oprode pognali na morišče!

Drobne vesti.

Velika nesreča. Dne 15. okt. se je vrnil od vojakov 21letni Ferdinand Pire iz Breze, občina Velika Loka, da se poslovi od svojih starišev, predno odrine na bojišče. Ko je hotel Pire zvečer obiskati s kolesom nekoga prijatelja, je zadel blizu svojega doma v nek tovozem voz s tako silo, da je padel. Le s težavo je mogel priti domov, kjer se je moral takoj vleči. Pozvani zdravnik je izjavil, da je Pire notranje puškodovan. Prepeljali so ga v ljubljansko bolnišnico, kjer so ga operirali, a puškodovan je bil tako hudo, da je umrl.

Trg Tabor v Ljubljani ostane neizpremenjen. Deželni odbor in deželna vlada sta ugodila pritožnikom in sta razveljavila sklep večine občinskega sveta, ki je hotel trg deloma zazidati.

Imenovanje. Za ravnatelja elektr. poljedelskega preizkuševališča v Ljubljani je imenovan inženir Jakob Turk, za asistenta pa inženir Andrej Grošč.

Aretacija. V Gradeu so aretirali vsled suma, da sta izvršila nekaj vlom, leta 1893. v Ljubljani rojenega natakarja. Ludovika Šušterja in nekoga Gašperja Pepevnika. Oba sta zločin že priznala.

Ponesrečila se je 17. okt. Marija Stih p. d. Slencirija v St. Janžu v Rožu. Prišla je z rokami rezalnemu stroju preblizu, tako da ji je potegnil levo roko med nože in ji odrezal dva srednja prsta blizu prvih členov. Ko je hotela ustaviti kolo, ji je prerezal nož ud na kolenu. Poslala se je takoj k zdravniku in odtam v bolnišnico v Celovec.

Repatica. St. Lenart pri Sedmih studeneh. Repatica se vidi tukaj vsak večer ravno nad vrhom Dobrača. Prikazuje se že več dni. Vidi se precej dobro s prostim očesom, izvrstno pa z daljnogledom.

Nesreča. Ko je 16letni knjigovodski vajence Anton Banovec v Ljubljani pri rezalnem stroju obrezoval papir, je po neprevidnosti prišel z gsinim kazalcem v stroj, katerega mu je zmečkal in je moral za nekaj časa izostati od dela.

Nesreča. Dne 18. oktobra je 13letni postreščekov sin Rud. Kosmač na Golovec pri Ljubljani kostanj tresel, kjer je padel z drevesa, si pri padcu zlomil pod kolel nom levo nogo ter je na mestu obležal. Dečka so našli vežbajoči se vojaki ter ga prenesli z Golovec, potem so pa poklicali rešilni voz, s katerim so ga prepeljali v deželno bolnišnico.

Dijak se je ustrelil. V Trstu se je ustrelil 18 let stari dijak VIII. gimnazijalnega razreda Bogoljub Markl, sin višjega zdravstvenega nadzornika pomorske vlade.

Ustrelil se je v Trstu 28 let stari finančni preglednik Karol Medič. Bil je takoj mrtev.

Pregnani vlomilci. V Trstu so neznani vlomilci poskusili svojo srečo pri mesarju Dominiku Galu. V blagajni je bilo 200 kron gotovine in dragocenosti, vrednih 7000 kron. Vlomilci so blagajno že do polovice navrtali, a bili so od "dela" pregnani.

Smrtna nesreča. Te dni se je smrtno ponesrečila v Srednji vasi pri St. Jurju M. Sajovic. Peljala

domov voz stelje; pri tem je padel voz nanjo in ja zadušil.

Nesreča. Iz Poljčan poročajo: Na Zbelovem je prišel šestleten fant posestnika Vičiča preblizu ognjišča; obleka se mu je vnela in dečko je dobil take rane, da je na njih umrl.

Nesreča. Ignacij Mandelj, premogar na Mirni, se je ponesrečil. Dobil je težke poškodbe na glavi in je bil nezavesten prepeljan v kandijsko bolnišnico.

Izgubil se je. Dne 6. oktobra je neznan kam odšel z doma 22letni staboumni mladenič Jožef Judnič, iz Kota št. 19 pri Semiču. Na Vršnih selih so ga videli iti proti Ljubnu.

Vlom. 18. oktobra ponoči je vlomil pri fotografu Pisku v Celju njegov pomočnik Hudeček in odnesel več dragih predmetov. Hudeček je bil pri Pisku šele 14 dni v delu. Vzel je seboj tudi spričevala in delavsko knjižico ter se je obul najbrže proti Ljubljani.

Oče zabol el sina. V nedeljo 11. oktobra zvečer je v nožem težko ranil posestnik Ivan Fortun iz Damlja št. 14 fara Vinica, svojoč lastnega sina; ranil ga je na levi strani blizu srea. Vzrok tega žalostnega dejanja so bili vedni domači prepri in družinsko sovraštvo. Oče se je drugi dan sam javil in dela sedaj pokoro začasn v zaporih v Črnomlju.

Samomor. Dne 19. oktobra se je ustrelila v vlaku med Pragerškim in Celjem v II. razredu 20letna Angela Kosi iz Dobrave pri Celju. Kroglo si je pognala v prsi. Prepeljali so jo v celjsko Gizelino bolnišnico.

Nesreča. Iz Griž pri Zaleu poročajo: Pri Sv. Pongracu sta posestnik Medved in hlapček Potoček podirala dreve. Pri tem je dobil hlapček tako hude poškodbe, da je na mestu umrl.

Železniška nesreča na Pragerškem. Budimpeštanski poštni vlak je 25. oktobra ob 8. zjutraj zavozil mesto na I. na III. tir. Pet voz je skočilo iz tira. Ranjeni so trije uradniki. Tračnice so popolnoma raztrgane.

Obsojen. V Studeneh je streljal 15letni kotlarski učence Karel Horvat na vrtu svojih staršev z revolverjem. Pri tem je zadel neko deklico Marijo Ferlič, ki je šla po cesti mimo vrta. Kroglja je šla dekletu skozi sree in je za nekaj minut umrla. Okrožno sodišče v Mariboru je neprevidnega fanta obsodilo na štiri mesece zopora.

Samomor ženske. Dne 18. okt. popoldne se je zastrupila v Zagrebu, šivilja Terezija Fuhrmanškvore, stara 25 let in je doma v Rogatec. Nesrečnica je popila veliko množino solne kisline te je v eni uri v velikih mukah umrla. Motiv samomora je — nesrečna ljubezen.

Samomor. Sv. Jurij ob Ščavnici. Obenežena so našli dne 19. okt. posestnika Alojzija Holeca v Krabonošu, ki se je oženil šele minulo zimo. Kaj ga je gnalo v smrt ni znano.

Velik požar. Sv. Lovrene na Dravskem polju. V ponedeljek 19. oktobra je vso našo vas zadel huda nesreča, dvakrat huda v vojnem času in v jeseni, ko so vsi pridelki spravljani in vsled mobilizacije skoro ni na razpolago zidarjev in tesarjev, sploh delavskih moči. Popoldne ob 4. je bajje po krivdi otroka, izbruhnil ogenj pri posestniku Bogmetu ter se, ker so poslopja blizu skupaj, v par minutah razširil na sosednja: Ant. Mlakarja, Ant. Hazenmali in Mih. Predikaka ter u ničel gospodarska poslopja, vso krmo in druge pridelke. Na pomoč sta prihitali domača in cirvoška požarna bramba, ki sta omejili požar, da se ni raztegnil še dalje. Škoda je ogromna.

Delo pri električni napravi. V Fali se bode zopet v večjem obsegu pričelo delo pri električni napravi; delalo bo okoli 500 delavcev.

V Avstriji jemljejo zdaj zlato za železo. Radovedni smo, če bo tudi Franc Jožef zamenjal svoje zlate krone za železne. Dve ima takorekoč za aktivno rabo: Avstrijsko cesarsko in ogrsko kraljevsko; razun tega jih je še kupček v rezervi: Kraljevsko hrvaška, češka, galicijska, cela vrsta nadvojvodskih in vojvodskih. Kakšen ameriški milijarder bi dal zdaj lep denar za nje; če bodo po vojni še kaj prida vredne, je pa veliko vražanje.

ZOPET

pošiljamo denar v staro domovino, po ravno istih cenah kakor preje.

Prodaja parobrodskih listov (šifkart) je vstavljena do nove objave.

Za vse bankovno poslovanje obrnite se na dobro znano in zanesljivo

KASPAR STATE BANK

1900 Blue Island Ave., Chicago, Ill.

Ameriška Državna Banka

1825-1827 Blue Island Avenue vogal Loomis ulice Chicago.

KAPITAL \$500,000.00 VLOŽENA GLAVNICA \$2,300,000.00

JAN KAREL, PRESEDNIK.

J. F. ŠTEPINA, HLAGAJNIK

Naše podjetje je pod nadzorstvom "Clearing House" čikaških bank, torej je denar popolnoma sigurno naložen. Ta banka prevzema tudi uloge poštne hranilnice Zdr. držav. Zvršuje tudi denarni promet S. N. P. J. Uradne ure od 8:30 dopoldne do 5:30 popoldne; v torek in četrtek je banka odprta do 9 ure zvečer. Denar vložen v našo banko nosi tri procenta. Bodite uverjeni, da je pri nas denar naložen varno in dobičkonosno.

KADAR potrebujete društvene potreščine kot zastave, kape, regalije, uniforme, pečate in vse drugo obrnite se na svojega rojaka

F. KERŽE CO., 2711 South Millard Avenue. CHICAGO, ILL.

Cenike prejmete zastoj. Vse delo garantirano.

5 pristnih pijač, Kranjski Brinjevec, Slivovic, Tropinovec, Grenko Vino in to so: Highlife Bitters. Moja tvrdka ja prva in edina slovenska samostojna v Ameriki, ki importira žgane pijače naravnost iz Kranjskega. Naročite si poskusni zaboj, koliko steklenic in katere pijače hočete, samo da bo eden zaboj, 12 steklenic. Moje cene so nižje nego kjerkoli drugje, ker mi ni treba plačevati dražih agentov. Prodajam samo na debelo. Pišite po cenik.

A. HORWAT, 600 N. Chicago, St., Joliet, Ill.

Edini slovenski pogrebnik

MARTIN BARETINČIČ

324 BROAD STREET TEL. 1475 JOHNSTOWN, PA.

Nevspešnost.

Kadarkoli ste nevspešni, nikar ne pripisujte to svoji usodi. Poskusite najti vzrok in žuditi se boste, kako mnogokrat ste sami krivi nevspešnosti. Odstranite vedno vzroke, če je mogoče, in ogibajte so jih v bodoče. Če je vaše zdravje v nevarnosti — posebno če niso v redu prebavni organi, pa niste uspeli z nobeno remeduro, tedaj poskusite.

Trinerjevo ameriško zdravilno grenko vino, ki je le v redkih slučajih neuspešno. Posebno zanesljivo deluje na prebavne organe, ker pred vsem očisti nepravilne snovi da so možne vršiti brez vsake pomoči svojo funkcijo.

Ta moderen pripomoček ima prijetno grenak okus in deluje hitro in vspešno. Rabite ga kadarkoli Vam poide tek, kadar Vas nadleguje zaprtje in njega posledice, kadarkoli imate bolečine v želodcu in trpite na kašnji maladiji, ki so posledice zaprtju.

JOS. TRINER Uvaževalec in Izvaževalec.

1333-1339 So. Ashland Ave. Chicago, Ill.

Ne pozabite, da ima TRINERJEV LINIMENT dober učinek za reumatične in neuralgične bolečine, v slučajih otrdelosti mišic in gibov, v slučajih otokline in izmaknelosti.